

21. LES PREPOSICIONS

21.1 Orige i definició

L'aparició de les preposicions en valencià i en les altres llengües romàniques se deu a la desaparició de la declinació llatina, ja que el llatí disponia dels casos de la declinació per a indicar estes relacions.

Algunes preposicions tenen son orige en les preposicions llatines, de fet són preposicions llatines: *en*, del llatí IN, *a* o *ad* del llatí AD, *entre*, del llatí INTER, etc. Unes altres tenen l'orige en locucions prepositives llatines, com per eixemple *damunt*: compost de la preposició *de* més l'adverbi *amunt*, que ve del llatí *ad montem*, “en la part alta o en la montanya”.

N'hi han que tenen son orige en noms com *fins*, del llatí FINE, “fi”. Algunes altres són verps en formes no personals com ara comparança el participi o el gerundi, com *tret de*, participi del verp *traure*, *llevat de*, participi del verp *llevar*, *en acabant*, gerundi del verp *acabar*, *durant*, gerundi del verp *durar*, etc.

Les preposicions són una categoria de paraules morfològicament invariables –no tenen flexió ni derivació–. Sintàcticament fan de nexa o enllaç entre dos elements de l'oració, u que va davant i un altre que va darrere de la preposició.

El terme que va darrere de la preposició és denominat *terme de la preposició* i forma una unitat sintàctica en ella. Una preposició i el seu complement formen una unitat sintàctica denominada *sintagma preposicional*. Entre les preposicions i els seus tèrmins o complements no hi han uns altres elements, pero el sintagma preposicional pot anar precedit de quantificadors o adverbis.

El complement d'una preposició pot ser un nom o sintagma nominal, un pronom, un adjectiu o sintagma adjectival, un adverbi o una oració que pot ser d'infinitiu; en uns quants casos també pot ser un gerundi o un participi.

Les preposicions són partícules que no tenen sentit en un text de forma aïllada, puix servixen per a relacionar; són un enllaç o nexa d'unió entre elements, indicant la relació que hi ha entre ells. Per elles a soles no tenen significat, pero aporten una gran càrrega semàntica al context, és dir, que adquirixen significat dins de la frase.

Vejam els casos adés citats:

a) Preposició en un nom o sintagma nominal:

*El calcer **de** **cuiro** pot ser ecològic.*

b) Sintagma preposicional precedit de quantificador i adverbi:

*Està **molt per** baix de les seues possibilitats.*

***Sobretot de** ton pare vullc parlar-te.*

c) Preposició en pronom:

Ix en nosatros de passeig.

d) Preposició en oració d'infinitiu:

Vinc a ta casa per no anar a casa de mon germà.

e) Preposició en adverb:

Despusahir vinguérem per ací.

f) Preposició en adjectiu o sintagma adjectival:

Açò t'ha passat per confiat.

Sempre se les dona de sabut.

g) Preposició en gerundi:

Eixirà al carrer en acabant de dinar.

h) Preposició en participi:

De cansat queestic no puc ni dormir.

21.2 Classes de preposicions

Les preposicions se poden catalogar segons el criteri que es trie. Si tenim en conte la forma tindrem preposicions simples i compostes, si tenim en conte la possibilitat de dur complement tindrem preposicions transitives i intransitives; ara be, si tenim en conte criteris fonètics tindrem preposicions àtones i tòniques.

En este cas triem l'últim criteri citat, segons el qual hi han dos classes de preposicions: àtones i tòniques o dèbils i fortes.

21.2.1 Les preposicions àtones

Les àtones no tenen accent fonètic i sintàcticament el seu significat depén completament del context, ya que per elles a soles no en tenen.

Les preposicions àtones són: *a (ad), en, de, per, com, fins, cap* i també són àtones les compostes *per a, des de, fins a, cap a, com a*, puix estan formades per dos preposicions àtones.

21.2.1.1 Usos de la preposició a

i. S'utilisa davant de complement directe de persona o d'una entitat composta per persones, com un club, una associació o una empresa (pot consultar-se el punt 19.4.2 per a una explicació més detallada del funcionament d'esta preposició quan introduïx un complement directe):

Te presente a Batiste.

Sancionaren a l'empresa per no complir en les seues obligacions fiscals.

Lo primer és socórrer als ferits.

*“...e qui és stat perseguit molt e tribulat, sap molt be consellar y ajudar als tribulats”.*²⁸⁵

*“...De Jhesu Xrist que volgués ajudar als cavallers que en armes justes lo invocarien”.*²⁸⁶

*“Diu sent Johan que les gens que havien vist a Lätzer, que ere resuscitat per Jesuchrist”.*²⁸⁷

*“en les festes de Nadal, sermonà en Lutxent com avia parlat e vist a la Verge Maria”.*²⁸⁸

*“... sobre totes coses deu hom obeir als manaments de Déu”.*²⁸⁹

*“e ell deya-u que Abram havia vist a Jhesu Xrist en la sancta Scriptura; e ells deyen que ell havie vist Ø Abram”.*²⁹⁰

Est us ha existit sempre en la llengua –únicament en época antiga podem trobar alguna vacilació– i hui és absolutament general i corrent. No són correctes, per tant, construccions com: **Te presente Batiste, socórrer els ferits, ajudar els tribulats, ajudar els cavallers, havien vist Llàzer...*

Si el complement directe és un animal irracional pot o no usar-se la preposició *a*:

Alimenta a les fardes del parc, o també Alimenta les fardes del parc.

²⁸⁵ Isabel de Villena, *Vita Christi*. 1497.

²⁸⁶ Sant Vicent Ferrer, *Quaresma*. 1413.

²⁸⁷ Sant Vicent Ferrer, *Semons V*. 1410.

²⁸⁸ Melchor Miralles, *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*. 1435.

²⁸⁹ Sant Vicent Ferrer, *Sermons V*. 1410.

²⁹⁰ Sant Vicent Ferrer, *Quaresma*. 1413. En este cas podem vore en un mateix eixemple la vacilació que es produïa en época antiga, si be eixa caiguda de la preposició *a* davant de *Abram*, paraula que escomença per A-, pot explicar-se per fonètica sintàctica.

Busca a un ratolí per la casa, o també Busca un ratolí per la casa.

Si el complement directe és una cosa no s'utilisa la preposició *a*:

Alimenta idees falses.

Busca un tesor amagat.

S'exceptuen alguns casos en que, a pesar de tractar-se de sers inanimats, sí que s'utilisa la preposició *a*:

- Quan la cosa és complement directe de verps que denoten un orde jeràrquic, llineal o un canvi d'estat, com ara *precedir, seguir, acompanyar, substituir, modificar, complementar, superar*:

*L'artícul sempre precedix **al** substantiu.*

- En verps com *guanyar, véncer, derrotar...* encara que els conceptes siguen abstractes:

*L'ilusió va véncer **a** la mala sòrt.*

S'utilisa la preposició *a* davant de pronoms com ara *algú, ningú, qui, un atre, tots, qualsevol, cap*:

*No sé si coneixeré **a** / **ad** algú d'eixe poble.*

*Insultes **a** qui mai t'ha faltat.*

*No vullc vore **a** ningú per ací.*

*Castiga **a** un atre que siga culpable.*

*Vos odie **a** tots per lo que li féreu.*

*Rebuja **a** qualsevol que li diga la veritat.*

ii. S'utilisa davant de complement indirecte:

*Llavava el cap **a** sa mare.*

*Li donava casques **als** chiquets en Nadal.*

*Amolla corda **al** cacherulo.*

iii. S'utilisa per a introduir complements circumstancials molt diversos:

a) De modo o manera:

*Anar **a** peu.*

*Tractar **a** colps.*

*Fer la faena **a** mà.*

b) De direcció: S'utilisa la preposició *a* si el complement indica el destí d'un moviment:

*Va **a** Moixent esta vesprada.*

*Puja **al** terrat *a* estendre la roba.*

*Ve **al** despaig ben enjornet.*

*No vol anar hui *a* Alacant.*

***A** València no vages si no portes diners.*

c) De distància:

*De vores **a** vores.*

*D'ací **a** la mar.*

*Està **a** huit quilòmetres d'ací.*

*Treballa **a** cinc minuts de casa.*

d) De distribució o proporció:

***Al** dèsset per cent.*

***A** díhuit euros per cap.*

e) De costum:

*Polp **a** la gallega.*

***A** la francesa.*

*Arròs **a** la cubana.*

f) D'instrument:

*El matà **a** garrotades.*

*Tall de monyo **a** navaixa.*

g) De motiu:

A petició meua.

La preposició *a* davant de complements de temps i de lloc és a on presenta major diversitat i dificultat, puix pot alternar o compartir est us en unes altres preposicions com ara *en*, *per* o *de*.

h) De temps:

Aplegar a hora horada.

Vindre a temps.

A hores d'ara.

Eixiré a les huit.

Quan se designa una part del dia, un més, una estació de l'any o una temporada s'utilisa la preposició *a*:

Eixirem a la vesprada.

A giner no sigues matiner.

Al maig, el favar, primerenc o tardà.

Al més de febrer ya ix l'herba pel racer, al més de març, per tot lo ribaç.

Qui a l'estiu ombreja, a l'hivern famoleja.

A la collita es vorà el fesol.

A la sega de l'arròs farem braó.

Nos podem vore a migdia.

Sopem al sol post.

En el cas de les parts del dia també solen usar-se les preposicions *per* i *de* en valor temporal:

Eixirem per la vesprada.

Eixirem de vesprada.

Pel matí fa frescor.

De matí fa frescor.

En el cas dels mesos de l'any, les estacions o les temporades també sol usar-se la preposició *en*:

En giner no sigues matiner.

En abril no te lledes fil.

En març, ya està núvol ya està ras.

Altes o baixes, en l'abril són les Pasqües.

La roba d'hivern se compra en estiu.

També en els mesos de l'any, estacions o temporades sol usar-se la preposició *per*, pero esta preposició aporta un cert valor duratiu o aproximatiu que equivaldria a *durant*, *vora* o *cap a*:

Per Nadal coques i per Sant Joan bacores.

Per Nadal fòcs i per abril jocs.

L'armela de la pestanyeta es fa per giner.

Cada cosa a son temps i per maig cireres.

- i) De lloc. Els usos de la preposició *a* en els complements de lloc estan condicionats per la semàntica i factors formals.

En la llengua antiga, davant de noms propis de lloc podia aparéixer la preposició *a* de forma molt esporàdica, pero generalment s'utilisava *en* com en l'actualitat: *en València*, *en Babilònia*. Hui només molt dialectalment s'utilisa la preposició *a* davant de noms de lloc, pero el valencià general i estàndart ampra *en* i no *a*.

En Paterna es fan cachaps tot l'any.

Viu en Barig durant l'hivern i en Petrer en estiu.

En Brasil s'ha comprat una casa.

Treballe en Madrid i estiue en Chilches.

*“...aministrar totz los bens que el ha en Cocentània ni en lo regne de València”.*²⁹¹

*“Nos, estant en Alacant, ajustam nostres fills, ço és, l'infant en Pero e l'infant en Jacme...”*²⁹²

*“...l'eretament que'l dit en P(ere) Eximéniz à en Castelló del Camp de Burriana, en l'alqueria que és de Taccida, ço és a saber, cases e terres...”*²⁹³

²⁹¹ *Llibre de la Cort del Justícia de Cocentaina*. 1275.

²⁹² *Jaume I Llibre dels feits*. 1380.

²⁹³ *Llibre de la Cort del Justícia de València*. 1284.

“...que si·l hom és estat cremat, o la mà és stada tallada, o exorellat **en** França, o és mort **en** Aragó...”²⁹⁴

Davant dels articles definits (*el, la, els, les*), en general, s’usa també la preposició *en*. Si be dialectalment hi ha alguns llocs a on s’utilisa també la preposició *a*, l’us de *en* és general i propi d’un nivell estàndart, llevat dels casos que més avant se relacionen:

En el jardí tinc una carrasca.

En els bolletins d’enguany podeu trobar més articles.

En la frontera de l’edifici hi ha un atlant.

En les vivendes antigues no hi havia aire acondicionat.

És prou general l’us de la preposició *a* parlant de les parts del cos:

*Du un mocador **al** cap.*

*Se pentina en la trena **al** tò.*

*Du el chiquet **al** bè.*

*Tenia a son fill **al** braç.*

*Du el caparrucho penjant **a** l’esquena.*

També sol usar-se *a*, de manera general, tractant-se de localisacions molt concretes, a on indica contigüïtat o proximitat:

*T’espere **al** cantó del meu carrer.*

*Està **a** la porta de casa.*

A l’entrada hi ha un arc.

A l’eixida voràs la porta.

*Penja la coixinera **a** la finestra.*

A la vora del riu, mare, m’he deixat les espardenyas.

*La granera està **al** costat de l’armari.*

Pero *a* no sol utilitzar-se quan la localisació és exactament sobre el lloc indicat o en el seu interior:

*M’han fet una pintada **en** la porta.*

²⁹⁴ Sant Vicent Ferrer. *Sermons* I. 1410.

*Estaré esperant-te **en** casa.*

*S'ha fet un tall **en** el costat.*

*Nota unes molèsties **en** els renyons.*

***En** les entrades a Castelló han posat una nova senyalisació.*

*El dinar està **en** taula.*

En qualsevol cas, l'ús de *a* no és usual ni recomanable en parlar de localisacions abstractes:

*Viu **en** l'estranger* i no **Viu **a** l'estranger*.

En** el treball tots som responsables* i no *Al** treball tots som responsables*.

*¿Qué fan hui **en** la tele / **en** Canal 9?* i no ****a** la tele / **a** Canal 9*.

En els demés casos (complements de lloc no introduïts per articles definits) s'usa sempre *en*: *L'esperava assentat **en** un banc; Hi havia un test **en** cada finestra; Circule a 30 km/h **en** tota la població* (i no **a un banc, a cada finestra, a tota la població*).

La preposició *a* pot precedir ad alguns adverbis preposicionals, sent en uns casos molt usual i molt poc en uns altres:

*Magraner fi **a vora** camí, tirorí* (molt usual).

***Al davant** del tren va la màquina* (poc usual).

*El lladre li ixqué **al davant*** (usual).

*Viu **a prop** d'ací* (hui gens usual). Millor *Viu prop d'ací*.

Hui no és gens usual ni correcte l'ús de la preposició *a* davant dels adverbis de lloc *dins, fòra, baix, llunt, amunt, avall, avant, sobre, damunt, arrere*, com podem vore en els següents casos:²⁹⁵

*Allà **a dins**.* Lo correcte és: *Allà dins.*

*Ací **a fòra**.* Lo correcte és: *Ací fòra.*

***A baix** de la taula.* Lo correcte és: *Baix de la taula.*

***A llunt** d'ací.* Lo correcte és: *Llunt d'ací*

***A amunt** i **a avall**.* Lo correcte és: *Amunt i avall.*

*Tireu **a avant**.* Lo correcte és: *Tireu avant.*

295 No obstant podem trobar en la llengua antiga *a amunt, a avant, a avall*, hui inexistents.

Ací **a arrere**. Lo correcte és: Ací **arrere**.

21.2.1.2 La forma **ad**

La preposició *a* sol adoptar la forma *ad* quan va davant de pronoms demostratius (*este, eixe, aquell* i derivats; *açò, això, allò*) i personals (*ell, ella, ells, elles*) que escomencen per vocal. Opcionalment pren també esta forma davant de l'indefinit *algú* (*ad algú / algun / alguna / algunes*). El seu oríge pot ser la preposició llatina AD o ser epentètica per a impedir l'hiat:

*Li ho he dit **ad** ell, no **ad** ella.*

*Dona-li-ho **ad** este que està més prop.*

*¿**Ad** algú li sona esta cançó?*

*¿Per **ad** açò has vengut?*

***Ad** això li tenia yo por.*

*Per **ad** allò no calia tanta faena.*

*“E **ad** açò no·ns tira vanitat alguna ni alguna desmesuada diligència o sensualitat”²⁹⁶*

*“..y que per **ad** açò nomenen persones de la vila que, juntament ab los oficials y cequiers...”²⁹⁷*

*“...la dita ecclésia de Sogorbh ab tots los drets pertaynens **ad** aquela ecclésia...”²⁹⁸*

*“E per ço Déus féu hun loch enmig per habitació **ad** aquells, ço és paraís terrenal...”²⁹⁹*

*“E sotsmet totes coses a tu, e no sies sotsmes **ad** aquelles...”³⁰⁰*

*“...donant facultat e licència **ad** aquell de poder-se avehinar e fer vehí”³⁰¹*

²⁹⁶ Joan Gerson, *Del menyspreu del món*. 1491.

²⁹⁷ *Manual de consells de Gandia*. 1541.

²⁹⁸ Berenguer de Ripoll, *Pergamins, processos i cartes reals*. 1275.

²⁹⁹ Sant Vicent Ferrer, *Sermons III*. 1410.

³⁰⁰ Tomas de Kempis, *L'imitació de Jesucrist*. 1482.

³⁰¹ *Manual de consells de Gandia*. 1541.

“E lo duch, donà’n cassa **ad** alguns, y prengué al dit Stellés y feu-ne quatre quartés en Castelló.”³⁰²

“Tenia trenta quatre anys y per a elegir confessor **ad** algú, dit señor no·l volia admetre que no tingués quaranta anys.”³⁰³

“...y que per **ad** allò cascú digués son parer.”³⁰⁴

En ocasions s’usa davant dels adverbis de lloc que escomencen per vocal, pero no és general:

Ad ací has aplegat.

*Vaig **ad** allà.*

Localment la preposició *ad* pren la forma *an*, pero es tracta d’una variant poc usual o en desús:

*Li ho dic **an** (ad) ell.*

En la llengua antiga la forma *ad* s’utilisava també davant de paraules escomençades per vocal, encara que no foren pronoms personals, demostratius o indefinits; hui est us ha desaparegut.

21.2.1.3 Les contraccions **al** (a+ el), **als** (a+els)

La preposició *a* es contrau en contacte en els articles *el* i *els* donant *al* i *als*:

*Vaig **al** cine els dumenges.*

*Veem totes les vesprades **als** amics.*

*He comprat un espill per **al** corredor.*

*Venen calcetins per **als** hòmens.*

La contracció *al* no es fa si la paraula que segueix a l’article *el* escomença per vocal o *h* i s’apostrofa (recordem les regles de l’apòstrof):

*Dona-li **a** l’home que ven bresquilles estos diners.*

*Li donà de menjar **a** l’orso del zoològic.*

*Me’l trobí **a** l’eixir del metro.*

³⁰² Pere Martí, *Llibre d’antiquitats*. 1525.

³⁰³ Pere Joan Porcar, *Coses evengudes en la ciutat y regne de València*. 1585.

³⁰⁴ *Manual de consells de Gandia*. 1541.

Existix una contracció de la preposició *a* i l'article *el* o *lo* més la preposició *de* que dona *al de* i que equival a *a casa de, en casa de, en la propietat de (terreny, camp...)*:

Vaig **al de** la veïna

Estan **al de** Cento.

Estava **al de** Quelo collint albargines.

21.2.1.4 Les construccions *al més infinitiu* i *en més infinitiu*

La construcció *al* més infinitiu, acompanyant a un altre verb o oració principal, respon a un us ben antic que podem trobar en tota la llengua clàssica i en les millors obres lliteràries del nostre Sigle d'Or; hui és general i resulta absurd condemnar-la com a castellanisme.

Té valor duratiu i indica que l'acció del verb de l'oració principal té lloc dins del temps i l'acció que expressa l'oració en infinitiu, o dit d'una altra manera, que té lloc *mentres* dura l'acció que expressa l'infinitiu. Vejam un exemple:

Al vindre del treball s'encontrà en son pare, o S'encontrà en son pare al vindre del treball

Esta oració equival a *mentres venia del treball s'encontrà en son pare* o *quan venia del treball s'encontrà en son pare* o *venint del treball s'encontrà a son pare*, és dir, que s'encontrà en son pare *mentres* realisava l'acció de vindre o *quan* estava venint, equivalència que expressa eixe valor temporal duratiu de la construcció. Vejam uns exemples clàssics més:

“...una dòna que estava al sol llegint un llibre de devoció, y caygué a la carrera. Y sentiren que dia **al caure**: ¡Jhesús!”³⁰⁵

“...**al girar** e **al caure** que féu, donà en lo cantó d'un banch...”³⁰⁶

“E, **al passar** que'n fehiem, exiren bé M sarrahins a la costa de Murvedre...”³⁰⁷

No s'ha de confondre este sentit temporal en el que té la construcció formada per la preposició *en* més infinitiu, que també presenta valor temporal, pero de caràcter puntual. En esta construcció l'acció que indica l'infinitiu és immediatament anterior a la que indica el verb de l'oració principal, que escomença quan l'acció de l'infinitiu

³⁰⁵ Pere Joan Porcar. *Coses evengudes en la ciutat y regne de València*. 1585

³⁰⁶ *Llibre de la Cort del Justícia de València*. 1280.

³⁰⁷ Jaume I. *Llibre dels feits del rei en Jaume*. 1380.

acaba. La construcció temporal subordinada marca, per tant, l'inici de l'acció del verp principal. Vejam un eixemple:

En eixir el sol desperta'm, o Desperta'm en eixir el sol.

Esta oració equival a *quan haja eixit el sol, desperta'm*, ni abans ni mentres ix, sino *quan ya haja eixit*, a continuació, en eixe moment i no en un atre pot escomençar l'acció del verp principal.

En valencià les construccions *al* més infinitiu o *en* més infinitiu no tenen un valor estrictament causal. No és correcte dir: *Al ser tan antic, no ha aguantat el pes* ni *en ser tan antic no ha aguantat el pes*. Lo correcte seria:

Com és tan antic, no ha aguantat el pes / no ha aguantat el pes per ser tan antic / no ha aguantat el pes d'antic que és.

No obstant, sí és acceptable l'us de *en* o *al* en valor no purament causal, sino modal-causal i, per tant, equivalent a l'hora a “perque” i a “d'esta manera”:

En anar tots el dies a la plaja, se posà ben morenet (correcte, equival a “d'esta manera, anant tots els dies a la plaja, se posà ben morenet”).

A l'anar tots els dies a la plaja, se posà ben morenet (correcte).

A l'estar cansat, no vullgué eixir a sopar (incorrecte, no equival a “d'esta manera, estant cansat, no vullgué eixir a sopar”).

21.2.1.5 Usos de la preposició en

La preposició *en*, junt en la preposició *a*, és la que té més matisos gramaticals i significats més diversos. En ocasions, abdós preposicions compartixen usos, com ara quan indiquen lloc: pot dir-se *Vixc en el quint pis* o *Vixc al quint pis*; pero la preposició *en* també compartix el seu espai semàntic en unes atres preposicions.

Com ya havem dit adés parlant de la preposició *a*, els usos de la preposició *en* també estan condicionats per la semàntica i per factors formals.

S'utilisa per a introduir complements circumstancials molt diversos:

i) De lloc. La preposició *en*, procedent del IN locatiu llatí, té en valencià este mateix valor, és dir, indica estància en un lloc.

Des de ben antic, com se pot vore en els clàssics valencians, davant de noms propis de lloc (topònims, orònims, hidrònims) generalment s'utilisava *en*: *en València*, *en Babilònia*; esta era la norma en época migeval i seguix sent-la en el valencià actual.

Només esporàdicament en estos casos podia aparéixer la preposició *a* i hui a soles localment (sobretot en la comarca de la Marina, provablement per influència mallorquina) s'utilisa la preposició *a* davant de noms de lloc, ya que el valencià general conserva l'us clàssic i utilisa *en*:

*Vixc **en** Elig.*

***En** Xaló fan molt bon vi.*

*Treballe **en** França.*

*Ma mare naixqué **en** Sueca.*

***En** el Penyó d'Ifach hi ha una gran biodiversitat.*

*Podem vore llúdries **en** el riu Túria.*

*Hi ha galfins **en** la Mediterrànea.*

Si el topònim du artícul definit i es referix a ents o èpoques i no a llocs concrets és general l'us de la preposició *en*, inclús en zones a on és comú usar *a* en valor locatiu:

***En** la València migeval.*

***En** l'Europa del sigle dèneu.*

***En** l'Amèrica precolombina.*

És general l'us de la preposició *en* i no *a* parlant de localisacions abstractes o no concretes:

*Viu **en** l'estranger i no Viu a l'estranger.*

***En** el treball tots som responsables i no Al treball tots som responsables.*

*La palput canta **en** la montanya / **en** el camp i no La palput canta a la montanya / al camp.*

També s'ha d'usar *en* –d'acort l'us general de tots els temps– en els següents casos:

- Precedint paraules sense determinant, com ara noms o adjectius:

*Alceu els joguets **en** caixes de cartó.*

*L'orquestra ensaja **en** aules insonorisades.*

*Estic **en** casa de mos tios.*

- Precedint demostratius, relatius, quantitius, indefinits i adjectius numerals:

***En** eix almagasén garde els matalaps vells.*

*El tren **en** el que viage no aplega a Cocentaina.*

*Pots fer deport **en** molts gimnasis.*

En alguns archipèlcs se parlen dos o més llengües.

*Viu **en** un sext sense ascensor.*

*Havem dormit **en** quatre hotels diferents.*

*Hem parat **en** huit pobles de la comarca.*

ii) De companyia, instrument o contingut. En la llengua antiga la preposició que indicava companyia, instrument o contingut per excelència era *ab*, del llatí APUD, que significa *junt a, en o al costat de*. Esta forma està actualment en desús i apareix únicament en alguns texts llitúrgics o lliteraris.

A no ser que hi haja possibilitat de confusió, utilisarem per a tots estos usos la preposició *en*, hui general en tot el valencià. La preposició *en* ya era usada pels clàssics valencians esporàdicament en els valors propis de *ab*, lo que mostraria que en la llengua antiga parlada era prou habitual; s'ha de tindre en conte que l'escriptura sol ser conservadora i tarda en incorporar formes de la parla viva:³⁰⁸

Eixemples d'us indicant companyia:

*Treballí huit anys **en** ma germana.*

*Viage **en** mon pare a Xàbia.*

*Sopàrem **en** la seua família.*

*Estic **en** tu, no tingues por.*

³⁰⁸ L'orige més provable de la preposició *en* aplicada ad estos usos és la pròpia preposició llatina IN (vore Lanuza, J. "La preposició *en*". *Série Filològica*, n.º. 4, RACV, València, 1989).

Uns atres autors, en constatar l'existència, en la llengua antiga, de variants de *ab* com ara *ap* o *am*, induïdes per fonètica sintàctica, proposen l'evolució *am* > *an* > *en* com a orige dels actuals valors de *en* equivalents als de *ab*. Siga com siga, la realitat és que en tot el domini llingüístic valencià i per a tots els nivells del llenguatge s'utilisa *en*. Només molt localment s'ou en ocasions l'articulació [an], pero no és exclusiva dels contexts d'instrument o companyia i s'estén als demás usos de la preposició *en*.

No cal dir que la forma catalana mixta i sense tradició clàssica *amb*, proposta per algunes gramàtiques i sectors, que reconeixen l'us de *en* pero el releguen a registres informals o coloquials, no ha quallat en valencià i no deu usar-se en ningun context. El fet de que els parlants hagen de recórrer a la comparació en els usos del castellà (que sí distiguix les preposicions *en* i *con*) per a intentar usar correctament la forma *amb* és la mostra més evident de que es tracta d'un us alié a la llengua actual.

“...diu lo senyor micer Dalmau que decontinent que vingau **en** mi, que ell vos ha gran mester”³⁰⁹

“...e volent fogir lo nafrat qui havia fet lo cas, s’encontrà **en** la spasa”³¹⁰

Eixemples d’us indicant instrument:

*Els camps se birben **en** una aïna que es diu eixartell.*

*Allisà la fusta **en** la plana.*

*El correger talla el cuiro **en** tisoires grans.*

*Clavà la tacha **en** lo martell.*

“...lo mantell que abrigava, e **en** la mitat embolicà lo Senyor...”³¹¹

“E lo senyal **en** que coneixereu aquest excellent Senyor”³¹²

“Deus Pare envià son Fill a escalfar **en** amor e caritat, e illuminar a nosaltres en los articles de la fe.”³¹³

“...feu·ho bullyr, e puys **en** un drap que sia clar colau·ho”³¹⁴

Eixemples d’us indicant contengut:

*Encetàrem un meló d'Alger **en** moltes pepites.*

*Comprí una casa **en** dos garaigs.*

*L'autobús ha eixit a soles **en** huit viagers.*

*Hui dinarem arròs **en** fesols i naps.*

*Du un jupetí **en** botons d'argent.*

“Per al novell e ben acollit oste, [...] estava aparellat un apartament de nostra alta posada **en** gran abundància de moltes e delicades viandes...”³¹⁵

També s'utilisa per a designar el mig de transport:

³⁰⁹ Melchor Miralles. *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*. 1435

³¹⁰ *Ibid.*

³¹¹ Isabel de Villena. *Vita Christi*. 1497

³¹² *Ibid.*

³¹³ Sant Vicent Ferrer. *Sermons II*. 1410.

³¹⁴ Manuel Dieç. *Llibre de menescalía*. 1424

³¹⁵ J. Roiç de Corella. *Història de Jason e Medea*. 1460

*Ix de casa sempre **en** bicicleta.*

*Pot vindre **en** coche o **en** moto.*

*Viage molt **en** tren.*

*Aní **en** avió a París.*

La forma *ab* queda, per tant, reservada als registres formals, principalment per als casos en els que és convenient distinguir el valor locatiu, exclusiu de *en*, dels valors compartits per *ab* i *en* (companyia, instrument, contingut), com s'observa en els següents exemples (si be la majoria solen quedar clars pel context):

- instrument:

*Fes-ho **en** este recipient* (valor d'instrument o valor locatiu).

*Fes-ho **ab** este recipient* (només valor instrumental).

*Clavà la tacha **en** el martell* (valor instrumental o valor locatiu).

*Clavà la tacha **ab** el martell* (només valor instrumental).

- contingut:

*Convé llogar un espai de coworking o treball compartit **en** un bon despaig* (valor de contingut o valor locatiu).

*Convé llogar un espai de coworking o treball compartit **ab** un bon despaig* (només valor de contingut).

- companyia:

*“Per Crist, **ab** Ell i **en** Ell, a Tu, Deu Pare Omnipotent...”* (lletúrgia)

iii) De temps. Com ya s'ha dit al parlar de la preposició *a*, la preposició *en* s'utilisa també davant dels mesos de l'any i les estacions o temporades indicant una localisació temporal:

*Si **en** giner la gavina va per l'horta, fes fòc i tanca la porta.*

***En** decembre, qui tinga forment, que sembre.*

***En** l'estiu, tot lo món viu.*

***En** Nadal casques i torrons.*

*L'home valent, **en** l'estiu fresc i **en** l'hivern calent.*

*Si la Candelària es riu, ya estem **en** l'estiu.*

També pot indicar un espai de temps o quantitat de temps:

En dos setmanes tens temps de fer la feina.

*Ha aplegat el segon **en** dos hores de diferència.*

*Férem l'apel·lació **en** uns dies de retard.*

En tres anys Mozart ja tocava el piano.

iv) De modo o manera. Indica la manera o modo de l'acció que expressa el verb:

*Vingau **en** molt de conte per eixa carretera.*

*Sempre parlem **en** valencià.*

*Eixiu **en** fila de dos.*

*“...no resta sino que romplats **en** un colp e tallets les cordes...”³¹⁶*

*“Mort, **en** un colp, los tres bens m'a ferits”³¹⁷*

Precedint a certs adjectius crea modos adverbials que equivalen a adverbis acabats en *-ment*:

En silenci (silenciosament).

En secret (secretament).

En concret (concretament).

En general (generalment).

v. Sobre la construcció *en* més infinitiu, vore l'apartat 21.2.1.4.

21.2.1.6 Usos de la preposició de

Esta preposició l'utilisava el llatí seguida d'ablatiu indicant procedència o oríge, valor al que ha afegit uns altres, com els de possessió o pertinença, manera, temps, o instrument. Ademés, té funció partitiva i forma locucions quantitatives.

a) **Oríge, procedència:** Pot indicar d'a ón ve o d'a ón és una cosa, l'oríge d'un moviment...

³¹⁶ Anònim. *Ytáliques Illusions*. 1423

³¹⁷ Ausias March. *Poesies*. 1539

Peladilles d'Alcoy o de Casinos.

Venim de Beniparrell.

Tenen ceràmica de Manises i de Paterna.

Eixim de Castelló cara a Morella ben matí.

- b) **Temps:** Pot indicar el temps en el que s'inicia una acció, el temps que dura una cosa o acció, un interval de temps, un moment temporal...

De huit a nou fan el noticier en la televisió.

Vérem una pel·lícula de dos hores.

De Santa Caterina a Nadal, un més cabal.

De menut m'agradava el codonyat.

De vesprada i de nit refresca.

La preposició *de* té un valor temporal concret o puntual parlant únicament de les parts del dia: *Si treballes de nit, pots descansar de matí.*

No són tan usuals frases com *Si treballes d'estiu, pots descansar d'hivern*; en este cas lo més usual és: *Si treballes en estiu o a l'estiu, pots descansar en hivern o a l'hivern*, ya que la preposició *de* no indica un moment temporal concret o puntual parlant d'hores, dies, mesos o estacions de l'any.

Sí s'utilisa en un valor temporal que indica intervals de temps o duració d'una acció: *Treballa de Nadal a Cap d'any* o *Treballe de huit a tres*, pero no, *Treballe de Nadal* o *Treballe de huit*, com tampoc, *Treballe d'hivern* o *Descanse d'estiu*.

- c) **Modo o manera:**

Ho ha fet de mala gana i es nota.

Estudie de valent per a aprovar l'examen.

- d) **Possessió o propietat:**

Podeu vindre a casa de mon pare.

El coche roig és del veí.

- e) **Matèria:**

Li comprí uns orellals d'or.

El jupetí és de seda.

El banc és de marbre Alacant.

f) **Causa, motiu:**

*Estic gelat **de** fret.*

*Al sol estem morts **de** calor.*

*No vol vindre **de** por que té.*

g) **Contengut:**

*Regal de monja, cafís **de** forment.*

*Got **d'**orchata.*

*Poal **d'**aigua.*

h) **Lloc:** Pot concretar un lloc o posar fites espacials.

*Anem a la plaja **de** la Garrofera.*

*Comprem en el mercat **d'**El Cabanyal.*

*Pinta la paret **de** dalt a baix.*

***Del** carrer major al carrer **del** mig.*

i) **Assunt o tema:**

*Parlem **de** tos pares.*

*Tractem el tema **del** lloguer.*

*Raonem **de** la faena.*

*Discussixen **de** política.*

j) **Naturalea, condició o qualitat:**

*Una chicono **de** males entranyes.*

*Uns hòmens **de** bon cor.*

*Eren persones **de** pes i ben vistes.*

*Gent **de** noble llinage.*

k) En **apositions:**

*La ciutat **de** Xàtiva.*

*El més **de** giner.*

*La semana **de** Pasqua.*

l) **Emfatissant un calificatiu o en frases exclamatives:**

*El bo **de** ton pare.*

*El fava **de** Ramonet.*

*La simpàtica **de** la meua veïna.*

m) **Funció partitiva:** Alguns quantitius, no tots, s'utilisen en la preposició *de* en un valor partitiu. Hi han diferents usos:

- Sempre s'utilisa la preposició *de* en el quantitatiu *gens*:

*No vullc **gens de** pa.*

*No hi ha **gens de** sucre.*

*No tinc **gens de** ganes.*

- Sempre s'utilisa la preposició *de* en els quantitius *molt*, *poc*, *prou*, *tant*, *quant*, pero únicament si la cosa que quantifica va en masculí singular en cas de tindre derivació, o si són invariables, com ara *prou*, només duen la preposició *de* si la paraula següent va en masculí singular:

*Molt **de** sucre pero molta sal, molts hòmens, moltes chicones.*

*Poc **de** vi pero poca substància, pocs amics, poques eixides.*

*Prou **de** forment pero prou sal, prou coches, prou bicicletes.*

*Tant **de** gust pero tanta mel, tants disgusts, tantes fraules.*

*Quànt **de** fret pero quanta calor, quànts ous, quàntes bresquilles.*

*Molt **de** temps pero moltes semanas, molts anys.*

- El quantitatiu *gens* sempre s'utilisa en la preposició *de* davant de la cosa que quantifica:

*No hi ha **gens de** pa.*

*No tinc **gens de** ganes d'eixir.*

*No ha quedat **gens d'**orchata.*

*No m'ha costat **gens de** diners.*

- Per la seua banda, quan s'aplica a un nom no contable, l'adverbi *prou* sol dur la preposició *de* si el nom és masculí ¿*Tens prou de sucre?*, encara que també es coneix la construcció sense preposició ¿*Tens prou sucre?*

Si el nom és femení, s'utilisen indistintament abdós construccions: ¿*Tens prou (d') aigua?* Referit a noms comptables plurals, únicament serà possible la

construcció sense preposició: *Tinc prou llibres en el despaig; En este calaix caben prou coses.*

- En el cas de *poc*, no s'accepta la construcció sense preposició:

Queda poc de vi (correcte)

Queda poc vi (incorrecte)

- Mai s'utilisa la preposició *de* en els quantitatius *massa*, *més*, *manco* (o *menys*):

Massa oli, massa hedra, massa fesols, massa mentires.

Més bàlsem, més canella, més rellonges, més vacances.

Manco cartó, manco alfàbega, manco castics, menys ventages.

- El quantitatiu *bastant* no existix hui en valencià i ha segut substituït, en tots els casos, per *prou*. El quantitatiu *força* és purament dialectal i a on s'utilisa es fa seguit de la preposició *de* en tots els casos.

- També té un valor partitiu la preposició *de*, quan expressa que del tot se pren una part:

De sucre pots prendre lo que vullgues.

U de nosatres ha d'anar a obrir la porta.

Huit dels dèssset poden descansar.

- n) **Locucions quantitatives:** La preposició *de* forma part de moltes locucions quantitatives formades, en sa majoria, a partir d'un substantiu:

Un grapat de ...

Un fum de ...

Una fotracada de...

Un montó de ...

Una montonada de ...

Un munt de ...

Un cabaç de ...

Una cabaçada de ...

Bona cosa de ...

Un riu de ...

Un remijó de ...

Un remostró de ...

Un rallet de...

Una gota de ...

Una brinsa de ...

Un bri de ...

Un sentiment de ...

Un pessic de ...

Una miqueta de ...

Gens ni miqueta de ...

Ni gota de ...

o) **L'indefinit *cap* i la preposició *de*:**

En aquelles zones a on *cap* substituïx als indefinits *ningun*, *ninguna*, *ninguns* i *ningunes*, se pot usar seguit de la preposició *de* o *no*.

Els tres usos són correctes i no es pot discriminar cap d'ells, sobretot quan se referixen a elements no animats; no obstant, s'ha de tindre present que les formes més usuals, tant en época antiga i clàssica com en l'actualitat, són *ningun*, *ninguna*, *ninguns*, *ningunes* o les seues variants arcaïques *negun*, *neguna*, *neguns*, *negunes* hui inexistents:

Ninguna estora li agrada / **Cap d'**estora li agrada / **Cap** estora li agrada.

Ningun llibre li agrada / **Cap de** llibre li agrada / **Cap** llibre li agrada.

Quan el referent és una persona, la tendència general és usar *ningun/ninguna*:

No quedava ninguna dòna en la botiga.

Ya no hi ha ningun home allí.

L'indefinit *cap* deixa de tindre valor negatiu en oracions interrogatives i condicionals, en les quals és habitualment substituït per *algun*, *alguna*, *alguns*, *algunes*. En este cas, degut a l'us majoritari en tots els nivells del llenguatge, és recomanable la primera opció:

*¿Han dut **algun** regal per a mi?* / *¿Han dut **cap de** regal per a mi?* / *¿Han dut **cap** regal per a mi?*

Si tens alguna idea, dis-ho / Si tens cap d'idea, dis-ho / Si tens cap idea, dis-ho.

p) **El pronom ne/en i la preposició de:**

Quan un substantiu és reemplaçat pel pronom *ne* els nous complements referits al substantiu elidit van encapçalats per la preposició *de*:

Estes creïlles són velles. ¿Ne tens de novelles?

Hui hi han bresquilles en lo mercat i n'hi han de bones i de roïnes.

No compres tomata forana si n'hi ha de valenciana.

Quan és substituït per un pronom cardinal o indefinit, com ara *uns, unes, algun, alguna, alguns, algunes, molt, molta, molts, moltes, uns quants, unes quantes...*, els complements adjectius poden o no anar encapçalats per *de*:

Molts països europeus i alguns d'americans cuinen en greix animal.

Molts països europeus i alguns americans cuinen en greix animal.

Naturalment, si el complement és un substantiu, la preposició *de* serà obligatòria:

Dus dos gelats de chocolate i tres (gelats) de fraula.

q) **La preposició de i les dislocacions:**

A voltes se produïxen dislocacions d'elements dins de la frase, com ara un desplaçament del substantiu o de l'adjectiu a la dreta o a l'esquerra. La preposició *de* introduïx l'element desplaçat quan correspon a un sintagma indefinit o quantificat représ en l'oració per mig del pronom *ne/en*:

D'abadejo, no n'he vist en la tenda. No n'he vist, d'abadejo en la tenda.

D'abadejo anglés, no n'he vist. No n'he vist, d'abadejo anglés.

De verdes, no en compres, que no en vullc.

No en compres, de verdes, que no en vullc.

En alguna zona no s'utilisa la preposició *de* quan la dislocació és a l'esquerra: *Abadejo, no n'he vist en la tenda; Verdes, no en compres*. Tan correcte és usar-la com no usar-la en este cas. Si la dislocació és a la dreta, l'us de la preposició és obligatori: *No n'he vist, d'abadejo; No en compres, de verdes*.

r) **La preposició de més un complement en infinitiu:**

Hora d'alçar taula.

Mala de menjar.

*Quina manera més lleja **de** caminar.*

*És el moment **de** fer-se avant.*

*No tinc ganes **de** mirar-me a l'espill.*

s) **En girs preposicionals:**

La preposició *de* s'utilisa darrere d'alguns adverbis de lloc com ara *davant*, *darrere*, *damunt*, *davall* (o *devall*), *dalt*, *baix*, *dins* convertint-los en girs preposicionals: *darrere de la porta*, *dalt de l'armari*.

No obstant, estos adverbis també poden introduir directament (sense la preposició *de*) un substantiu determinat per l'article definit *el/la/els/les* (*S'amagà darrere la porta*; *Està dalt l'armari*), si be és més general i natural l'ús en preposició. Recordem que els adverbis *dintre* i *destràs* són dialectals, pero seguixen la mateixa norma:

Darrere de la porta hi ha una granera (recomanable), o be *Darrere la porta hi ha una granera*.

Davant de la casa viu ma cosina (recomanable), o be *Davant la casa viu ma cosina*.

Damunt de la taula està la caixeta dels mistos (recomanable), o be *Damunt la taula està la caixeta dels mistos*.

Dalt de la teulada hi ha un fúmeral (recomanable), o be *Dalt la teulada hi ha un fúmeral*.

Davall del parasol fa bona ombra (recomanable), o be *Davall el parasol fa bona ombra*.

Alça el calcer baix del llit (recomanable), o be *Alça el calcer baix el llit*.

Dins del saló no es pot fumar (recomanable), o be *Dins el saló no es pot fumar*.

És obligatori l'ús de la preposició *de* en tots els altres casos, davant d'articles indefinits, de possessius, demostratius, pronoms, numerals... com l'ús general indica. L'únic adverbi que en estos casos pot anar sense la preposició *de* és *baix*:

La Pàtria Valenciana s'ampara baix ton mant.

Huit graus baix zero.

t) **La preposició *de* i la conjunció *que*:**

Sobre el manteniment de la preposició *de* davant la conjunció completiva *que*, pot consultar-se l'epígraf 21.3, corresponent al règim preposicional.

u) ***De* i *no per*:**

S'ha d'utilisar la preposició *de* i no *per* darrere de participis de verps com *seguir*, *precedir*, *acompanyar*, *conéixer*, *reconéixer*, *voler* (*en el sentit d'amar*), *estimar*...

Precedida de gonfanoners.

Conegut de tots.

Acompanyat **de** son pare.

Seguit **de** punt i coma s'escriu minúscula.

v) Uns altres usos de la preposició **de**.

La preposició *de* s'apostrofa davant de paraula que escomença per vocal o hac, sempre que no es tracte d'una semiconsonant (recordem les regles de l'apòstrof):

El pa és d'ahir.

Açò és cosa d'hòmens formals.

Ell era d'ací i d'allà.

Un criançó d'onze mesos.

Pero:

Una mona de huit ous.

El pa és de hui.

La preposició *de* es contrau en contacte en els articles *el* i *els* donant *del* i *dels*:

Era la moda dels xixanta.

Estes són les senyes del seu domicili.

Me ric dels esparaments que fa.

La flor del llicsó és groga.

La contracció *del* no es fa si la paraula que seguix a l'article *el* escomença per vocal o hac i s'apostrofa (recordem les regles de l'apòstrof):

Este coche és de l'home que viu baix de ma casa.

Parlen de l'orage que farà despusdemà.

Me'n recorde de l'abraç que em donares.

Venim de l'hort.

21.2.1.7 Usos de la preposició **per** i la composta **per a**

En valencià es diferencia perfectament entre la preposició *per* i *per a* (o *per ad* en les casos en que s'utilisa la forma *ad*). Abdós poden amprar-se davant d'oracions en infinitiu, sintagmes nominals o pronoms: la preposició *per* indica el motiu d'una acció, mentres que la preposició *per a* indica la finalitat, segons mostren estos eixemples:

*S'ha trencat **per** la teua insistència.* (causa)

“...vist e conegut que és **per** culpa del tintorer...”.³¹⁸ (causa)

“...bens que nostre pare tenia **per** la vostra gràcia...”.³¹⁹ (causa)

*Treballe molt **per a** eixir de deutes.* (finalitat)

“...el llogà **per a** cobrir sa casa...”.³²⁰ (finalitat)

“Llicència **per a** traure forment de la ciutat”.³²¹ (finalitat)

Els exemples anteriors il·lustren clarament el fet que la causa és anterior a l'acció principal, mentre que la finalitat projecta el seu compliment a un moment posterior.³²²

En alguns casos, l'ús de *per* o *per a* en contextos pareguts indica el matís de causa o finalitat que siga més adequat:

*He vengut **per** vore si quedaven creïlles* (causa). / *Vinc **per a** vore si quedaven creïlles* (finalitat).

*Ho preguntava **per** saber alguna cosa més* (causa). / *Ho preguntava **per a** saber alguna cosa més* (finalitat).

En este sentit, és molt comú l'ús de la combinació *ser* + *per* per a explicitar la causa d'una acció anterior:

*És **per** si tu volies participar.*

*Era **per** guanyar temps mentres esperàvem l'autobús.*

No obstant, en la majoria dels casos, els respectius àmbits d'ús de *per* i *per a* són molt clars. Per tant, no és correcte usar *per* en usos propis de *per a*, lo que en ocasions ocorre per influència de la normativa catalana moderna i, a voltes, en els usos poètics, per a aprofitar que *per* té una síl·laba manco que *per a*.

Ademés, les preposicions *per* i *per a* poden usar-se en un bon grapat de valors diferents.

³¹⁸ *Llibre d'establiments i ordenacions de la ciutat de València.* 1296.

³¹⁹ *Jaume I Llibre dels feits del rei Jame I.* 1380.

³²⁰ *Llibre de la Cort del Justícia de Cocentaina.* 1275.

³²¹ *Llibre d'establiments i ordenacions de la ciutat de València.* 1296.

³²² Pot vore's la diferència entre causa i finalitat en els epígrafs 22.7.4 i 22.7.6, corresponents respectivament a les oracions causals i finals.

i. Usos de la preposició **per**

- a) Agent: *L'obra s'ha dut a terme **per** diversos arquitectes.*
- b) Temps: Per a ubicar temporalment els mesos de l'any, les estacions o les temporades poden usar-se les preposicions *a* i *en*, pero també pot usar-se la preposició *per*, que aporta un valor duratiu o aproximatiu, equivalent a *durant*:

***Per** Sant Josep farem bunyols.*

***Per** Nadal, coques i **per** Sant Joan, bacoques.*

***Per** Santa Llúcia, creix el dia un pas de puça.*

*Cobra el treball **per** hores.*

***Pels** anys xixanta era moda dur peluca.*

- c) Ruta o trayecte:

*Navega **per** la mar i **pels** rius.*

*Va corrent **pel** camí del mig de la Devesa.*

*Passejava **per** la senda de la Carrasca.*

- d) Cantitat:

*Ha venut el coche vell **per** quatre gallets.*

*Vené sa casa **per** un grapat de diners.*

- e) Equivalència:

*L'u **per** l'atre, la casa **per** agranar.*

*Tu em deus diners i yo et dec un favor, puix una cosa **per** l'atra.*

- f) Mig: El mig que utilisem per a fer o conseguir una cosa.

*Enviaré una notificació **per** fax.*

*El convencé **per** la força.*

- g) Falta o acció inacabada: Indica que una faena no està feta o acabada. També pot usar-se en el seu lloc *sense*.

*Encara tinc les faves **per** pelar. (o *sense pelar*)*

*Estem en octubre i l'arròs està **per** collir. (o *sense collir*)*

*La casa està **per** agranar. (o *sense agranar*)*

h) Substitució o canvi:

*Canvie bicicleta **per** monopatí.*

*Te done este **per** aquell.*

*Li ficà una roda vella **per** una nova.*

i) Émfasis:

***Per** molt que plore no li done més chocolate.*

***Per** l'amor de Deu.*

***Per** ma vida, que no he de tornar.*

ii. Usos de la preposició **per a**

a) Beneficiari:

*Els joguets són **per a** ton fill.*

b) Destí de l'acció verbal:

*L'autobús eixirà despusdemà **per a** Estambul.*

c) Conveniència-inconveniència:

*Fa un orage bo **per a** plantar creïlles.*

*Ha segut declarat apte **per a** treballar.*

*Fumar és perjudicial **per a** tots.*

*Un medicament roïn **per ad** eixa malaltia.*

d) Temps: En el seu us temporal la preposició **per** té un valor duratiu o aproximatiu equivalent a *durant*, mentre que **per a** té valor prospectiu i marca un determini més o manco delimitat:

***Per al** nou d'octubre mocadorades.*

*Guarda **per a** maig, i tot l'any en tindràs.*

*Guarda pa **per a** maig, i llenya **per a** abril.*

*Te done açò i queda-t'ho **per a** sempre.*

e) Comparació: Aporta un cert valor comparatiu o una valoració d'una acció comparada en una altra.

***Per a** ser tan jove, mostra molta tranquil·litat.*

Per a lo que li paguem, ya fa massa.

- f) Proximitat o imminència: Indica que una acció està a punt de tindre lloc o aconténer.

Està per a graniçolar.

Estava per a eixir, quan sonà el teléfon.

L'orage està per a ploure.

- g) Utilitat:

Una astral bona per a fer llenya.

Seda especial per a fer jupetins.

La playa d' El Saler és molt bona per a nadar.

- h) Parer, opinió:

Per a mi, que estàs errat.

Per a tu és correcte, per a mi no

Comparem en l'us de *per* indicant “a benefici de, en honor de” en frases com:

Per mi, no ho faces

Fes-ho per ton pare

Per Sant Jordi i Aragó.

iii. Les contraccions *per + el = pel* i *per + els = pels*

La preposició *per* se contrau en contacte en els articles *el* i *els*, donant *pel* i *pels*:

Eixim del poble pel camí de la murta.

Pels anàlisis sap que té anèmia.

Li cau la sanc pel bascoll.

El polp està moll pels colps que li pega el cuiner.

La contracció *pel* no es fa si la paraula que seguix a l'article *el* escomença per vocal o *hac* i s'apostrofa (recordem les regles de l'apòstrof):

El bol alimentici passa per l'esòfec a l'estòmec.

La roba estesa s'ha banyat per l'aiguage.

*Camine **per** l'arena de la plaja.*

*Les formigues pugen **per** l'hedra.*

En la llengua coloquial existixen ademés les següents contraccions: *per + a = p'a*, *per + ad = p'ad*, *per + al = p'al* i *per + als = p'als*. Estes contraccions tenen un us molt estés en l'àmbit coloquial, pero no s'han d'usar en registres formals ni en general en l'escriptura, a excepció d'escrits a on se vullga reflectir la llengua coloquial.

21.2.1.8 La preposició **des de**

Preposició composta que indica un punt o moment a on s'inicia una cosa, be siga un lloc, un temps determinat, un moviment, una acció...; pot anar en correlació en la preposició composta *fins a*, que indica el punt o el moment en que acaba el lloc, el temps, el moviment, l'acció, el límit...

Sense correlació en una atra preposició:

***Des de** despusahir estic aguardant que vinga .*

*Vinc a peu **des de** Catarroja.*

***Des de** la primavera d'estiu no ha plogut ací.*

*Vaig a tractar-te de tu **des d'**ara.*

En correlació en la preposició *fins a*:

*Treballe **des de** les huit **fins a** les dos.*

*Vixc en El Perelló **des de** la primavera d'estiu **fins a** l'autumne.*

***Des de** hui **fins a** despusdemà no hi haurà servici de metro nocturn.*

Si la preposició composta *des de* i el seu correlatiu *fins a* van seguits d'una acció expressada per un verp en forma personal, s'interpon entre elles i els verps la partícula *que* (*des de que*, *fins que*), tenint present que la preposició *fins a* queda reduïda a *fins*:

*Els barcos peixquen **des de que** ix el sol **fins que** es pon.*

*Tinc por **des de que** l'avió alça el vol **fins que** aterrisa.*

*“Y feu tocar totes les campanes a no cessar, **des de que** entrà en lo pont dels Serrans **fins que** fonch al Real.”³²³*

³²³ Pere Martí, *Libre d'antiquitats*. 1525.

Pero si el verp va en infinitiu, no s'interpon la partícula *que* i es manté la preposició composta *fins a*:

Des de beure alcohol fins a cantar i ballar, tot està permés.

Des de l'hora d'alçar-se fins a gitar-se no ha pegat mès.

La preposició composta *des de* es manté en tots els casos invariable i hui ya no existix en valencià la forma *des que* davant d'una acció expressada per un verp. A pesar d'açò, s'escriu de forma separada, lo que permet efectuar les contraccions *des del*, *des dels* i l'apostrofació *des d'*:

Des del moment que la vérem, sospitàrem d'ella.

Esta zona ha estat habitada des dels inicis de la civilitació.

Des d'ara en avant això estarà prohibit.

No obstant tot açò, també és possible, en alguns casos, expressar lo mateix d'una forma més senzilla, reduint la preposició *des de* a *de* i la preposició *fins a* a *a*:

Vinc a peu de Catarroja.

De ma casa a la teua hi ha un pas.

D'ací a la paret hi han dèssset metres.

La rellongeria obri de huit a cinc.

Puc tindre vacances del dèneu de giner al díhuit de febrer.

Treballe de huit a dos.

De hui a despusdemà no hi haurà servici de metro nocturn.

21.2.1.9 La preposició fins / fins a³²⁴

Preposició que indica el punt o el moment a on acaba un lloc, temps, moviment, acció, quantitat, límit... Sol anar en correlació en la preposició composta *des de*, que indica un límit d'orige. Presenta la forma simple *fins* o la composta *fins a*, i cada una d'elles s'utilisa en un context diferent, com vorem més avant.

³²⁴ Quan hi ha llengües en contacte les influències mútues són inevitables. Substituint a la forma valenciana *fins*, àmpliament documentada en texts literaris i administratius de tots els temps, hui és general en registres poc formals l'us de la preposició castellana **hasta*. Este castellanisme ha estat present en valencià des del segle XV fins a hui.

També existixen variants de la forma castellana *hasta* que són adaptacions fetes al valencià com ara *asda*, *anda*, *danda*, *dasta*. Tots els gramàtics recomanem recuperar la forma valenciana *fins*.

En correlació en la preposició *des de*:

*Dorc **des de** les onze **fins a** les huit.*

*La coa aplega **des de** la porta del cine **fins ací**.*

***Des de** despusahir **fins a** despusdemà tenim folga d'autobusos.*

***Des d'ara fins a** les dos està obert el despaig.*

Sense correlació:

***Fins a** hui no s'havia acostat per ací.*

*Anà passejant **fins al** polideportiu.*

*Treballí en Alberich **fins** ahir.*

*¿**Fins a** ón voleu aplegar?*

Esta preposició composta es reduïx a *fins* en algunes situacions, com ara davant de demostratius i adverbis que escomencen per *a*-:

***Fins ací** aplegà la riuada.*

***Fins ara** no havia florit el gesmiler.*

*Havem llaurat el camp **fins ahí**.*

*El nauífrec nadà **fins aquella** illa mediterrànea.*

***Fins ahir** no vos arreglaren la llavadora.*

*El pardalet ixqué d'ací i anà volant **fins allà**.*

També es reduïx a *fins* davant dels adverbis en valor temporal *demà*, *despusdemà*, *despusahir*, *enguany*, *despuix*, *sempre*, *mai*, *llavors*:

*Adeu, **fins demà**.*

***Fins enguany** no havíem segut mai campeons.*

*No hi haurà postres **fins despuix** de dinar.*

*Viu la tele en els anys xixanta, pero **fins llavors** ni la coneixia.*

*Adeu amics, **fins sempre**.*

*No vullc tornar-vos a vore, adeu i **fins mai** més.*

Pero no en els següents casos:

***Fins al** sendemà o fins a l'endemà.*

***Fins al** migdia.*

***Fins a** boqueta nit.*

***Fins a** la vespra.*

***Fins a** hores d'ara.*

***Fins a** hora horada.*

***Fins a** la mija nit.*

***Fins a** l'atra.*

Igualment, s'utilisa la forma reduïda *fins* davant d'oracions introduïdes per *que*, *fa* (verp *fer*) o una preposició:

***Fins que** no aplegues a hora no et lleve el castic.*

*No li dones el regal **fins que** no vinga a arreplegar-lo.*

***Fins fa** dos setmanes no tenia faena.*

*No havia pujat mai en avió **fins fa** ben poc.*

***Fins d'**ací a un any no nos tornarem a vore.*

També es pot usar la forma reduïda *fins* quan equival a l'adverbi *inclús*, encara que esta última forma és més habitual:

***Fins** els més pobres tenen televisió. / **Inclús** els més pobres tenen televisió.*

*Estaven tan contents que **fins** ballaven sense música. / Estaven tant contents que **inclús** ballaven sense música.*

S'utilisa la preposició composta *fins a* en tots els altres casos, també seguida d'un verp en infinitiu, en un clar valor temporal:

*Treballen tot lo sant dia **fins a** rebentar.*

*No pararan de busca-los **fins a** trobar-los.*

*No deixaren de lluitar **fins a** guanyar la batalla.*

Les formes *fins a tant* i *fins a tant que* són antigues i arcaïques, i equivalen hui en dia a *fins que*.

La variant *funs*³²⁵ és una forma dialectal no aconsellable en registres formals o en la llengua estàndart.

La forma **fins i tot*, que alguns gramàtics donen, no és valenciana ni té tradició escrita. Les formes valencianes són *fins* i *inclús*.

Les formes *asda* i *anda* són una adaptació del castellà “*hasta*”.

Antigament existia la preposició *entrò*, del llatí INTRO, i la seua forma reduïda *tro*, sinònimes de *fins*. Hui són arcaïques.

21.2.1.10 La preposició **cap** / **cap a**

Esta preposició té un valor locatiu, puix indica direcció. En este cas és sinònima de *cara a*:

*Se n'anaren **cap a** casa.*

*Vine **cap** ací.*

*Caminàrem sempre **cap al** nord.*

*Està mirant **cap** allà.*

*¿**Cap a** ón aneu?*

També té valor temporal i quantitatiu aproximatiu, puix indica un temps o quantitat aproximats i no exactes. En estos casos se poden amprar com a alternativa les preposicions *per* o *vora*, o unes atres fòrmules més genuïnes o usuals que *cap a* i, per tant, preferibles :

*Vingueren **cap a** les dos de la matinada / Vingueren **vora** les dos de la matinada / Vingueren **allà** a les dos de la matinada.*

*Eixa dòna pot tindre **cap a** huitanta anys / Eixa dòna pot tindre **vora** huitanta anys / Eixa dòna pot tindre **uns** huitanta anys.*

*Sol ploure **cap a** Nadal / Sol ploure **per** Nadal / Sol ploure **vora** Nadal.*

*Vindrà **cap a** l'estiu / Vindrà **per** l'estiu / Vindrà **allà** a l'estiu.*

Com unes atres, esta preposició presenta dos formes: la simple *cap* i la composta *cap a*, cada una s'utilisa en un context diferent.

La preposició composta *cap a* (*cap ad*) se reduïx a *cap*, com a regla general, davant de certs demostratius, adverbis o pronoms.

³²⁵ La forma *funs* és una deformació de la clàssica *fins* i mostra la pervivència d'esta fins als sigles XIX i XX.

No es reduïx:

- davant de substantius i adjectius que escomencen per *a-*

*Viagem **cap a** Amèrica.*

*El vent bufa **cap a** Albuixech.*

*Parlava i mirava **cap a** Ampar.*

*Els hòmens emigren **cap a** Anglaterra.*

*Les aigües se dirigien **cap a** angosts barrancs.*

*Envià als traïdors **cap a** alluntats països.*

*Vos dirigireu **cap a** amples camins.*

- davant dels pronoms demostratius *açò, això, allò*:

*No aneu **cap a** (cap ad) això que és perillós.*

*Dirigiu la mirada **cap a** (cap ad) açò que hi ha ací.*

*Anem **cap a** (cap ad) allò que pareix una vivenda.*

- davant dels adjectius i pronoms *algun, algú, alguna, alguns, algunes*:

*Este caminaç nos durà **cap a** (cap ad) alguna plaja.*

***Cap a** (cap ad) algun lloc eixirem de vacances.*

*No sé si ell sent respecte **cap a** (cap ad) algú.*

*Demostrà interès **cap a** (cap ad) algunes propostes.*

*Podem treballar **cap a** (cap ad) alguns objectius.*

Se reduïx, en canvi, a *cap* en estes situacions:

- davant dels adverbis demostratius *ací, ahí, allí, allà*:

*Vingau **cap** ací i voreu.*

*Vaig **cap** ahí.*

***Cap** allà o **cap** allí és lo mateix.*

- davant dels adverbis que indiquen direcció com *avant, arrere, amunt, avall*:

*Tot lo món està hui **cap** amunt i **cap** avall.*

*La màquina no va ni **cap** avant ni **cap** arrere.*

- davant dels demostratius *aquell, aquella, aquells, aquelles*:

*Anem **cap** aquella montanya.*

*Mirí **cap** aquell arbre i viu la farda.*

*La barca va **cap** aquells galfins.*

*Dirigirem el telescopi **cap** aquelles estrelles.*

En tots els altres casos s'utilitza la preposició composta *cap a*:

*¿**Cap a** ón vas?*

*No sap si anar **cap a** dins o **cap a** fóra.*

*Va recte **cap a** tu.*

*Els coets ixen en força **cap al** cel.*

*Els núvols van **cap a** eix archipèlec.*

*El corp se dirigix **cap a** l'alacrà.*

*El líquit va per la canal **cap a** l'atifell.*

La variant dialectal *pac* (*pac ací, pac a Gandia*) és una metàtesi moderna de *cap*, i son us no és acceptable en registres formals ni en la llengua escrita, com no siga per a fer transcripcions realistes de la llengua coloquial.

21.2.2 Les preposicions tòniques

21.2.2.1 La preposició baix

Actualment en valencià *baix* s'utilitza com a substantiu (*Llogue un baix en el carrer de la Mar*), com a adjectiu (*Un chic molt baix*), com a adverbi (*Parleu baix que no puc dormir*) i com a preposició (*S'amagà baix la taula*) o adverbi preposicional (*S'amagà baix de la taula*).

La preposició *baix*, del llatí BASSUS, és sinònima de l'adverbi locatiu *davall* (o *devall*), contracció de *d'avall* i *avall* del llatí AD VALLEM (en la vall, en lloc més baix). S'ha de tindre present que hui l'us de *baix de* és molt més corrent que el de *davall de*.

La forma *baix* normalment se construeix seguit de la preposició *de* (us adverbial preposicional), té un clar valor espacial, i indica que una cosa està en un lloc inferior a una altra i en contacte en ella generalment, encara que no sempre; en el sentit espacial és quan equival a l'adverbi locatiu *davall*, molt manco usual que la forma *baix*:

Baix del llit o davall del llit. (sense contacte)

“*Tirant, e tots los altres comtes e barons e les altres gents menjassen més **baix** de la taula del rey.*”³²⁶ (sense contacte)

*Du camiseta **baix** de la camisa o davall de la camisa.* (en contacte)

*Viu **baix** de ma casa o davall de ma casa.* (sense contacte)

“*Y **debaix** de la balança un mot que dia: «Temor»; y **baix** de dit mot altre que dia: «Ambisió»*”³²⁷ (sense contacte)

“*E una nuu molt blanca se mostrà **de baix** los peus del Senyor...*”³²⁸

Indica, figuradament, que una cosa està en un nivell inferior a una altra i prop d'ella, de manera que la pot dominar, controlar, subjugar, influir o també protegir-la, tapar-la... En este valor s'ampra com a preposició pura, sense *de*, i no com a adverbi preposicional:

*Tots estem **baix** la capa del Creador.*

*La Pàtria Valenciana s'ampara **baix** ton mant.*

*Estàvem **baix** la bota del dictador.*

*Les llengües romàniques estan **baix** l'influència de l'anglès.*

*Treballe **baix** l'atenta mirada del director.*

En una escala numèrica *baix* indica inferioritat i podria amprar-se també la locució *per davall de*:

*Aplegàrem a dèsset graus **baix** zero o per davall de zero.*

*El quart substrat està **baix** el tercer o per davall del tercer.*

La forma *sota*, que alguns gramàtics usen i intenten reintroduir, hui és un arcaisme innecessari i poc viable.

³²⁶ Joanot Martorell *Tirant lo Blanch*. 1490.

³²⁷ Pere Joan Porcar *Coses evengudes en la ciutat i regne de València*. 1585. En est eixemple encontrem la variant *debaix* (que també s'escriu *de baix*), també antiga, pero poc usual i hui molt dialectal.

³²⁸ Isabel de Villena *Vita Christi*. 1497.

21.2.2.2 La preposició **barat a**

La forma *barata* que donen alguns gramàtics és una aglutinació de *barat a*, que equival a “*a canvi de*”.³²⁹ Encara que en algun autor apareix escrit en un sol terme, atenent a la pronunciació i a la seua estructura composta, convé evitar l’aglutinació i escriure *barat a*. L’escriptura no aglutinada permet, además, la contracció de la preposició *a* final:

*Li doní les creïlles **barat als melons d'Alger que duya.***

Esta preposició tònica composta pot precedir oracions o sintagmes nominals:

*Me regala llibres **barat a** que yo li traduïxca les cartes.*

*No es pot treballar únicament **barat a** menjar.*

*T’ajudaré ara **barat a** que tu m’ajudes quan ho necessitaré.*

Esta preposició no es reduïx a *barat*, com fan unes atres proposicions compostes com ara *cap a / cap*, *com a / com*, *fins a / fins*, encara que la paraula següent escomence per vocal o hac; en tot cas, pot prendre la forma *ad*, de la que ya havem parlat en tractar la preposició *a*, davant dels pronoms demostratius neutres *açò*, *això*, *allò*, els demostratius *este*, *eixe*, *aquell...* o els adjectius i pronoms *algun*, *algú*, *alguna*, *alguns*, *algunes*.

*Si aplegue a saber que el treball era **barat ad açò**, no vinc.*

*Te done aquell d'allà **barat ad este** d'ací.*

*Li donà unes albargines **barat ad algunes** creïlles.*

Esta preposició forma part de les locucions *barat a res* o *barat a cançons*, que signifiquen *debadés*, *gratuïtament*, *a canvi de res*, *desinteressadament*.

*Li netege la casa tots els dies **barat a cançons**.*

*Treballa **barat a res** per fer currículum.*

21.2.2.3 La preposició **cara a o cara**

Esta preposició té el seu orige en el substantiu *cara* (rostre). Té un valor locatiu puix indica direcció, és sinònima de *cap a* quan esta indica direcció:

*Se n'anaren **cara a casa / cap a casa**.*

*Vine **cara** ací / **cap** ací.*

³²⁹ No confondre en el substantiu *barata*, que significa permuta, intercanvi, baratament.

*Caminàrem sempre **cara al** nord / **cap al** nord.*

*Està mirant **cara / cap** allà.*

*¿**Cara a / cap a** ón aneu?*

La preposició composta *cara a* actua de la mateixa manera que *cap a* i es reduïx a *cara*, com a regla general, davant de demostratius, adverbis o pronoms.

Davant de substantius i adjectius que escomencen per *a-* no es reduïx:

*Ixqueren **cara a** Amèrica.*

*El fum va **cara a** Alberich.*

*Parlà mentres mirava **cara a** Ampar.*

*Mos pares van **cara a** Anglaterra.*

*Els collverts se dirigien **cara a** aiguamolls lluntans.*

*Vos encaminareu **cara a** amples espais.*

Davant dels adverbis demostratius *ací, ahí, allí, allà* es reduïx a *cara*:

*Vine **cara** ací i voràs.*

*Anem **cara** ahí.*

***Cara** allà o **cara** allí igual té.*

Davant dels adverbis que indiquen direcció com *avant, arrere, amunt, avall*, se reduïx:

*La tartuga està **cara** amunt*

*El plat està **cara** avall.*

*El coche no va ni **cara** avant ni **cara** arrere.*

Davant dels demostratius *aquell, aquella, aquells, aquelles*, se reduïx:

*Anàrem **cara** aquelles llomes.*

*Miràrem **cara** aquell montanyar i els vérem.*

*El bou va **cara** aquells hòmens.*

*Apuntàrem **cara** aquelles dianes.*

Davant dels pronoms demostratius *açò, això, allò*, no es reduïx:

*Si aneu **cara a** això podeu tindre problemes.*

Mireu **cara a** açò d'ací.

Aní **cara a** allò que pareix una cova.

Davant dels adjectius i pronoms *algun, algú, alguna, alguns, algunes*, no es reduïx:

*Este atall nos du **cara a** alguna població.*

***Cara a** algun lloc anirem per esta senda.*

*El chiquet dirigix la mirada **cap a** algú.*

En tots els altres casos s'utilisa la preposició composta **cara a**:

*¿**Cara a** ón aneu?*

*No sabia si anar **cara a** dins o **cara a** fòra.*

*Va **cara a** tu com un coet.*

*Les carcasses ixen **cara al** cel.*

*La tormenta va **cara a** eixes illes.*

*El gat cerval se dirigix **cara a** la llebre.*

*L'aigua corre pel caixer del riu **cara a** la mar.*

21.2.2.4 La preposició contra

Esta preposició, del llatí CONTRA, té diversos valors que indiquen direcció, contacte, situació o lloc, oposició, desacort o enfrontament en sentit real o figurat, acció combativa:

a) Direcció:

*Plou de gaidó **contra** els cristalls de la finestra.*

*La barca va **contra** el vent o a barlovent.*

*El salmó nada **contra** corrent.*

b) Contacte, situació o lloc:

*Posà l'escala de mà **contra** la paret.*

*Tenien tant de fret que es posaren uns **contra** altres.*

*El feix de llenya està **contra** la figuera del corral.*

c) Oposició, desacort o enfrontament:

Protestàrem **contra** la reforma de la llei del divorç.

Se manifestà **contra** lo que yo havia dit.

No acceptem atacs **contra** la nostra identitat.

d) Acció combativa:

Participe en una campanya **contra** la fam.

Enguany hi hauran vacunes més potents **contra** la grip.

S'alvança molt en una vacuna **contra** el sida.

Esta preposició actua en la formació de moltes paraules com ara: *contraatac*, *contrabarrera*, *contraacusació*, *contraardit*, *contrabarra*, *contraboquera*, *contratemp*, *contravindre*, *contratrossa*...

Forma part de les locucions següents:

Anar en contra d'algú. Opondre's ad algú.

Estar en contra d'algú. Estar en desacort en algú i combatre en ell.

Contra natura. Que no segueix el curs de la naturalea.

Fer la contra. Anar contra la seua opinió o els seus intents.

No tindre contra. No tindre rival o oponent del seu nivell.

També forma part de les locucions antigues:

Prendre la contra: Posar-se en oposició ad algú.

Contres i proves: Disputa, discussió.

A nivell coloquial existix la locució *en contra de*, que significa *en lloc de*, *en conte de*:

En contra d'anar a la fira se n'ha anat a la plaja.

21.2.2.5 La preposició entre

Esta preposició, del llatí INTER, marca el límit inicial i final del complement que introduïx. Pot expressar un límit espacial, temporal o gradual dins d'una escala que relaciona diversos elements; també indica reciprocitat, repartiment o col·laboració en un grup o conjunt. Concretament, pren els següents valors:

a) Espacial:

Entre ta casa i la meua hi ha un mercat.

***Entre** el primer i l'últim n'hi han xixantahuit.*

b) Situació, ubicació:

***Entre** les pàgines del llibre guarda una flor.*

*La palput s'amagà **entre** la brosta.*

c) Espai de temps entre dos límits:

*Vingué **entre** les set i les huit de la vesprada.*

*Els murtons se cullen **entre** novembre i giner.*

d) Estat o grau intermig en una escala:

*Albert pareix que estiga **entre** trist i avorrit.*

*És un plat chinenc **entre** dolç i salat.*

e) Relació o comparança:

*No hi ha diferència **entre** vosatres i yo.*

f) Reciprocitat:

*Moltes voltes ha hagut guerra **entre** els països veïns.*

***Entre** ells s'entenen.*

g) Repartiment o distribució:

*S'han distribuït els beneficis **entre** els socis.*

*Repartiren el botí del saqueig **entre** tots els soldats.*

h) Alternativa:

*Tria **entre** descansar o anar a la bassa a prendre el bany.*

i) Cooperació, participació:

***Entre** tots ho conseguirem.*

*lcem el sac **entre** tu i yo.*

***Entre** la u i l'atre l'haveu feta bona.*

Esta preposició forma les locucions *entre sí*, *entre mi* o *entre mi mateix*, que indiquen que l'acció no s'exteriorisa:

*Pensava **entre sí** que guanyaria.*

***Entre mi**, yo pensí que era un bon negoci.*

21.2.2.6 La preposició sense

Del llatí SINE, denota absència, exclusió, falta, privació total:

*En la dieta menge pa **sense** sal.*

***Sense** la teua ajuda no puc seguir.*

*Viu **sense** casa ni fogaça.*

***Sense** pena ni glòria.*

*El colp en el tòs l'ha deixada **sense** sentit.*

També pot significar *a banda, exceptuant, excepte, fòra de, tret de o llevat de/llevant de*:

*Són doscentes persones, **sense** els chiquets, que no conten.*

***Sense** els impostos són huitmil euros.*

Davant d'un verp en infinitiu dona un sentit negatiu:

*Vinc **sense** dinar.*

*Cante **sense** tindre ganes.*

La variant *sens* de *sense* era usual en la llengua escrita antiga i ha existit sempre a nivell fonètic per fonètica sintàctica; de la mateixa manera que *este* o *eixe* es pronuncien *est* i *eix* davant de paraula escomençada per vocal (*est home, eix arbre*), *sense* es pronuncia *sens* davant de vocal.

Tenint en conte que les preposicions són invariables per definició, no s'ha de traslladar a l'escriptura este fet. Únicament en poesia, en algunes ocasions i per conveniència en el còmput silàbic, ya que *sens* té una sílaba manco que la forma *sense*, se pot admetre l'us en l'escriptura de la variant *sens*. Fòra d'est us lliterari no s'ha d'escriure.

21.2.2.7 La preposició segons

Del llatí SECUNDUM significa conformitat, acort o consonància en algú o en alguna cosa, fet, norma o regla. També indica evidència aparent i comparació o proporció entre coses:

***Segons** les normes açò és correcte. (conformitat)*

***Segons** l'Estatut d' Autonomia el valencià és oficial. (conformitat)*

***Segons** anem no aplegarem. (consonància)*

Segons se veu hui eixirà el sol. (evidència)

Segons pareix per la semblança, és sa mare. (evidència)

Segons lo gran que és la rata, té de llarga la coa. (proporció)

Segons la campana, el sò. (proporció)

En tots estos casos la preposició *segons* pot ser substituïda, i de fet ho és a sovint, per l'adjectiu i adverbi *conforme*, que actua d'esta manera com una preposició més:

Conforme el pardal, la gàbia.

Conforme l'ase, l'albarda.

Conforme és la confessió, l'absolució.

Deu dona fret conforme la roba.

La preposició *segons* també pot indicar opinió, parer, creença, pensament...; en estos casos equival a locucions com *al teu parer*, *al seu entendre*, *creu que*, *pensa que*, *trobe que*:

Segons tu, el billet és autèntic. (al teu parer)

Segons el jurat, esta novela és la millor. (al seu entendre)

Segons els musulmans, el porc és un animal impur. (creuen que)

Segons ella, havem eixit massa enjorn de viage. (pensa que)

Segons yo, no hauríeu de defendre al culpable. (trobe que, crec, pense...)

21.2.2.8 La preposició sobre

Del llatí **SUPER**, té un clar valor espacial i indica que una cosa està en un lloc més alt o superior a una altra i en contacte en ella generalment, encara que no sempre; en este sentit espacial equival a l'adverbi locatiu *damunt*, molt més usual que la forma *sobre*:

La platera està sobre la taula o damunt de la taula. (damunt, en contacte)

Deixí els llançols sobre el llit o damunt del llit. (damunt, en contacte)

Penjà la llàntia sobre la taula o damunt de la taula. (damunt sense contacte)

També indica que una cosa està a un nivell més alt que una altra i prop d'ella, de manera que la domina visualment. En este cas no sol substituir-se per *damunt*:

Altea és un poble sobre la mar.

*El Penyó d'Ifach és un balcó **sobre** la mediterrànea.*

*La Torre del Marenyet **sobre** el Xúquer és redona.*

La preposició *sobre* pot indicar, en un cert valor figurat, aproximació, sentit en el que també pot ser substituïda per l'adverbi *damunt*:

*L'eixèrcit està **sobre** l'enemic o *damunt de l'enemic*. (figuradament, *damunt*)*

*Estan **sobre** el rastre de l'orso o *damunt del rastre*. (figuradament, *damunt*)*

Sobre també indica domini, dominació, control..., i admet la substitució per *damunt de*:

*El dictador estigué molts anys **sobre** este poble.*

*L'encarregat està tot el dia **sobre** els treballadors.*

En una escala numèrica *sobre* indica superioritat, sentit en el que sol usar-se també la locució *per damunt de* o *damunt de*:

*Estem a huit graus **sobre** zero o *per damunt de zero*.*

*El quint pis està, evidentment, **sobre** el quart o *damunt del quart*.*

També indica que algú o alguna cosa es mou per *damunt* d'una altra, pero sense contacte en ella; en este cas no equival a *damunt* i equivaldria a *per damunt*:

*El falcó vola **sobre** el Montgó o *per damunt del Montgó*. (per *damunt*, sense contacte)*

*Passà la mà **sobre** el foguer *per a vore si estava calent* o *per damunt del foguer* (per *damunt*, sense contacte)*

Pot tindre un significat més abstracte introduint un tema o qüestió, i en eixe cas equival a *referit a* o *referent a*:

*Despusdemà es parlarà en la reunió **sobre** esta qüestió del garaig.*

***Sobre** el tema del rellonge no vullc sentir ni mija paraula.*

També té el significat de *a pesar de*, *encara que*:

***Sobre** no haver estudiat música, toca la guitarra maravellosament.*

*Aplega a la lleixa més alta, **sobre** ser molt baixet.*

***Sobre** viure en Madrit tota sa vida, no s'ha oblidat de parlar valencià.*

Finalment s'ha de senyalar un valor quantitatiu de la preposició *sobre*, equivalent a *ademés de* o *damunt de*:

***Sobre** treballar huit hores de dia, encara en treballa cinc o sis per la nit.*

Sobre haver-li regalat la joia, li donà un ram de flors.

Antigament s'utilisava com a preposició en el significat de *contra*. També en la llengua antiga el prefix *super-* prenia la forma *sobre-* i formava paraules com *sobregran* (grandíssim), *sobrerriç* (riquíssim)... La locució ***per sobre de***, que significava *per excés de*, hui és arcaica.

21.2.2.9 La preposició ***vora***

La preposició *vora* prové del llatí ORA, en una *v-* epentètica per a evitar l'hiat en la combinació *la ora*. Té un valor espacial que indica proximitat i equival a *prop*, *al costat*, *junt a...*, pero generalment sense contacte. La preposició *vora* pot usar-se sense anar seguida d'article en aquelles formes lexicalisades com *vora mar*, *vora riu...* i seguida d'article en els altres casos:

*Mos pares tenen una casa **vora** mar.*

“*E Diafebus stava en lo port, vora mar, ab tota la sua gent...*”³³⁰

*Vixc **vora** riu.*

“***Vora** el Barranc dels Algodins hi ha uns tarongers...*”³³¹

La preposició *vora* també pot indicar proximitat quantitativa, i llavors equival a *més o manco* o a *uns / unes*:

*Exporte **vora** huitmil cuixots a l'any.*

*Indonèsia és un gran archipèlec en **vora** dessetmil illes.*

La preposició *vora* també forma part de locucions preposicionals com ara *a la vora de*, *a vora*:

*Magraner **fi a vora** camí, tirorí.*

*A la **vora del** riu m'he deixat les espadenyas.*

Hi han unes altres locucions preposicionals sinònimes com *rant a*, *a rant de*, que també signifiquen *al costat*, *junt a* o *al mateix nivell*, *tocant a*, quan hi ha contacte, i la forma dialectal *rincho a*.

³³⁰ Joanot Martorell. *Tirant lo Blanch*. 1490.

³³¹ Teodor Llorente *Vora el barranc dels Algodins*. 1903.

21.2.3 Noves preposicions

Els parlants fan evolucionar la llengua i, per molt que alguns gramàtics intenten encorsetar-la o momificar-la, van deixant-se a banda formes i creant-se unes atres noves.

El valencià, com totes les llengües romàniques, ha anat bandejant preposicions migevals o clàssiques que hui són arcaiques per als parlants com *sots, sota, devers, envers, vers, fins a tant, enans, ultra, tras, enfora, tro, estrò o entrò, mijançant...* i en el seu lloc usen unes atres formes o variants com *en, baix, davall, cap a, cara a, fins que, ans, llevat o tret, además, darrere, excepte, fins, per mig de o a través de...*

Dins d'esta evolució el parlant també incorpora noves preposicions o formes preposicionals per mig de locucions prepositives com *a la vora de, per via de, a pur de, en virtut de, a rant de, a la manera de, conforme a, rincho a, a força de...*, les quals poden reduir-se o aglutinar-se i donar lloc a noves preposicions. Vejam un parell d'exemples:

A rant de > rant de > rant: Rant al meu bancal està sa casa.

Per via de > per via > via: Escriu-me via correu electrònic.

Una visió dinàmica de la llengua nos fa vore que tan inútil és intentar mantindre vives les preposicions que el parlant abandona, per molt vives que estiguen en alguna atra llengua romànica, com parar el procés de creació de noves preposicions.

21.2.4 Locucions preposicionals i adverbials

Vist lo dit adés, prenen importància les locucions preposicionals i adverbials, orige de moltes preposicions actuals i futures. En estes locucions s'ha de tindre en conte l'us correcte de les preposicions, seguint l'us propi del valencià i fugint de les interferències de les llengües veïnes que en tenen un atre diferent. Vejam-ne algunes:

A base de (prenent una cosa o fet com a fonament):

Un pasticet a base de sagí i farina.

A base de pinzellades quedarà roig del tot.

A causa de, per causa de (per una raó o motiu):

A causa d'una greu malaltia no pogué vindre.

La collita de melons d'Alger s'ha llançat a perdre per causa del graníçol.

A despit de (contra la voluntat d'algú):

A despit de mos pares me casí en ta mare.

*Férem la manifestació **a despit** del govern, que estava en contra.*

A favor, a favor de (en benefici d'algú, en la mateixa direcció sense opondre's):

*Sa mare feu testament **a favor** seu.*

*Els mariners vogaven **a favor del** vent.*

A fi de + infinitiu (en l'objecte de, per a):

*A **fi de** saber quí era l'assessí feren vàries investigacions.*

*A **fi d'**alvançar en la faena contractaren més treballadors.*

A força de (en insistència i constància. És sinònima de **a pur de**):

*A **força de** fer deport s'ha aprimat.*

*Aprovà el curs **a força d'**estudiar*

A l'esquerra + verp, **a l'esquerra de** + substantiu o adjectiu (al costat esquerre):

*A **l'esquerra** hi ha un assucac i en ell una corregeria.*

*Pose **a l'esquerra** els calcetins i a la dreta les calces.*

*Deixí **a l'esquerra** els grans i darrere els chicotets.*

A la dreta + verp, **a la dreta de** + substantiu o adjectiu (al costat dret):

*A **la dreta** trobaràs un corredor mal alluminat.*

*Alça **a la dreta** els joguets i a l'esquerra els contes infantils.*

*Posí **a la dreta** els més bonicos i darrere els llejos.*

A la vora de (junt a, al costat de):

*A **la vora** del riu, mare, m'he deixat les espardenyas.*

*Plantà unes alfàbegues **a la vora** de les albargines.*

A lo llarc de (dins d'un espai local o durant un espai temporal):

*Hi han uns quants albellons **a lo llarc** d'este carrer.*

*A **lo llarc** de sa vida ha assistit a uns quants juïns.*

A la ralla de (aproximadament, parlant de quantitats):

Esta nit m'he alçat a la ralla de huit voltes.

Me feu obrir la porta a la ralla de dèu viages en tota la vesprada.

A mitan o *mijan*, **de mitan** o *mijan*³³² (en la mitat d'un espai o temps i a partir de la mitat d'un espai o temps):

El regidor de deport i mig ambient dimití a mitan legislatura.

De mitan giner fins a hui estic sense faena.

A pur de (en insistència i constància. És sinònima de **a força de**):

A pur de martellades doblegà la llanda.

La paret quedà blanca del tot a pur de passades.

“A pur de ser estudiós / va lograr encontrar niu / en la Cort...”³³³

A rant de, rant a (al costat, junt a o al mateix nivell, tocant a):

Tallà els canyots del dacsar a rant de terra.

Al gesmiler li ixqué un refillol rant a la soca.

A sovint (moltes voltes, constantment, successivament):³³⁴

Ací en Xàtiva apleguem als trentahuit graus a sovint en estiu.

Vingau a ma casa més a sovint i voreu els canvis.

A través de (de principi a fi d'un espai local o temporal; també indica instrument o mig utilitzat per a obtenir una cosa o aplegar a un fi, i en este sentit és sinònima de **per mig de**):

El fum se n'ix a través dels clavills del fúneral. (espai)

La nostra cultura es formà a través dels sigles. (temps)

Coneixem la cultura ibèrica a través de l'arqueologia. (instrument)

³³² També existix en les variants *mitant* i *mijant*.

³³³ Constantí Llombart *Poesies valencianes*. 1872.

³³⁴ En la llengua clàssica solia usar-se “*sovint*” sense la preposició *a*. Hui és “*a sovint*” la forma usual.

A vora, a la vora (prop, al costat, junt a):

*Enguany estiue **a vora** mar.*

*Una llauradora plora **a la vora** d'un sequiol.*

Al cap de (al final d'un espai temporal):

***Al cap** de nou mesos naixqué un chiquet.*

*L'espectàcul escomençà **al cap** de dos hores d'esperar a l'artista.*

Al costat, al costat de (prop a una cosa, a la seua vora). No s'utilisa la preposició *de* davant d'un pronom personal o un possessiu:

*Assenta't **al costat** meu.*

***Al costat** nostre estaràs més segur.*

***Al costat de** la carn de corder està la de porc javalí.*

***Al costat de** ma casa hi ha una botiga d'artículs deportius.*

Al peu de (a la part baixa o base d'una cosa):

*La Mare de Deu plorava **al peu** de la creu.*

*Abandonà al criancó **al peu** d'una columna de la casa d'òrfens.*

Al rededor de,³³⁵ variant de la forma més antiga *a derredor*, també **pel rededor de**, **en el rededor de** (té en valencià un valor estrictament espacial i significa “en un lloc pròxim, en la redolada”. És sinònima de **entorn a** i de **al voltant de**, si be esta última no té tradició clàssica ni popular):

*Tenim moltes pedanies **al rededor de** la ciutat.*

*“...Albal, Benimaclet y altres pobles de **alrededor de** València.”³³⁶*

*“...de València, com dels llocs sircunveïns de una y dos llegües **alrededor**.”³³⁷*

*“La llenya era cent y vint huyt quintals, fets a montons **alrededor** del cadafals...”³³⁸*

³³⁵ Alguns lexicògrafs la califiquen de castellanisme i en el seu lloc donen *al voltant de*, pero la bona veritat és que la que té tradició escrita clàssica i us popular és *al rededor* i no *al voltant*. També eren usuals en la llengua antiga les variants *redor*, *rededor*, *la redor*, i les formes *en lo rededor*, *per lo rededor*, *per rededor*, *per tot lo rededor*, aixina com les formes dialectals i vulgars *al reedor* i *al raedor*.

³³⁶ Pere Martí. *Libre de antiquitats*. 1525.

³³⁷ Miquel Jeroni Llopis *El dietari del ciutadà valencià*. 1573.

“...rodes de fust, e **a derredor** eren plenes de raors tallans...”³³⁹

Esta locució no s'usa, com se fa en castellà, davant d'una expressió numèrica, una data o un temps. Se consideren per tant castellanismes expressions com estes:³⁴⁰

**Al rededor de doscentes persones* (incorrecte)

Vora doscentes persones (correcte)

**Aplegarem al rededor del dia huit de giner* (incorrecte)

Aplegarem sobre/vora el huit de giner (correcte)

D'acort en (en conformitat, en consentiment):

*Tot se feu **d'acort en** lo que establíx la legislació.*

*El jupetí li l'han fet **d'acort en** les mides que li prengueren.*

Damunt de, per damunt de (que està en un lloc més alt o superior i en contacte generalment, encara que no sempre. Figuradament significa *ademés*):

***Damunt de** l'endívia li posà formage.*

*L'hedra s'apega **per damunt del** mur.*

***Damunt de** malfaener és pereós.*

***Damunt d'**enganyat, ridiculísat.*

Darrere de, per darrere (en posterioritat espacial o temporal i figuradament indica inferioritat):³⁴¹

*Fem **darrere d'**una cosa l'atra.*

*Animal que no conegues, no li vages **per darrere**.*

***Darrere dels** romans vingueren els bàrbars.*

*Tenint en conte la calitat, el calcer de plàstic va **darrere del** de cuiro.*

³³⁸ Joan Porcar. *Coses evengudes en la ciutat de València*. 1585.

³³⁹ Trobem la forma antiga en Sant Vicent Ferrer. *Sermons* VI. 1410.

³⁴⁰ També és un castellanisme el substantiu **alrededor* o **alrededors*, les formes valencianes són *rededor, rededors, entor, redolada...*

³⁴¹ Antigament també existia la forma *deatràs*, hui molt dialectal.

Davant de, per davant de (en anterioritat espacial o temporal i figuradament indica superioritat):³⁴²

Davant de beure llet pots menjar figues pero darrere senten malament.

*Ton germà estudia molt i va **per davant de** tu.*

*És molt astut, va **davant del** vent.*

***Davant del** pelotó va un cicliste en solitari.*

De dalt a baix (de la part superior a l'inferior d'una cosa, en tota la seua extensió):

*El mirà **de dalt a baix** i el reconegué en seguida.*

*Visitàrem el país **de dalt a baix**.*

Dins de, per dins de (en l'interior d'un espai local o temporal. A través de l'interior):³⁴³

***Dins dels** jagants i els nanos van uns hòmens.*

***Dins del** barroc trobem peces musicals espectaculars.*

*Navegàrem **per dins de** les coves de La Vall d'Uxó.*

En acabant de, en acabar de (posteriorment, despuix, més tart, darrere de):

***En acabant de** dinar tragneren uns cachaps de Paterna.*

*Farem els eixercicis **en acabant** del recés.*

En conte de (en lloc d'una cosa és una atra):

***En conte de** vindre enjornet ha aplegat a hora horada.*

***En conte d'**arrepener-se s'alegra d'haver-ho fet.*

També existixen les variants *per conte de* i coloquialment *en contra de*.

En contra de (en oposició a alguna cosa):

*Posaren escalons en els accessos **en contra de** lo establert per la llei.*

*Arrepleguí firmes **en contra de** la nova autopista pel parc natural.*

³⁴² La forma **endavant* que alguns gramàtics valencians donen ni és valenciana ni té tradició clàssica.

³⁴³ La forma *dintre* és arcaica i hui molt dialectal. No ha d'usar-se en un registre general i estàndart.

En lloc de (en conte d'una cosa és una altra):

En lloc de posar fesols li ha posat creilles al perol.

*Aplegarem a un acort **en lloc d'anar a juí.***

En quant a (referent a un tema o qüestió):

En quant a l'assunt dels diners parlarem més avant.

*No digué res **en quant a** lo que nos deu.*

En virtut de (degut a alguna cosa o gràcies ad ella):

En virtut de lo pactat, la murta serà espècie protegida.

*No es podrà aparcar en l'albereda, **en virtut de** les òrdens municipals.*

En vista de (en consideració o atenció a una cosa):

En vista dels billets falsos que corren, havem instalat un detector.

En vista de l'antiguetat de l'aigüeral, decidiren fer-ne un nou.

Enmig de (al centre d'un espai o temps; al mateix temps):

Enmig de l'obra sonà un telèfon mòvil.

*No trobí a mon fill **enmig d'**aquella chicalla.*

Entorn a, a l'entorn de (rodejant un espai o sobre un tema o qüestió):

*Ballàrem **entorn a** la foguera.*

*Un cicle de conferències **entorn a** Francesc de Vinatea.*

*Férem un estudi **a l'entorn del** desenroll del coneiximent.*

Fòra de (excepte. Prescindint de l'element en qüestió. És sinònima de *llevat de*, *llevant de*):

*No tenim ni tillols ni salgueres, **fòra d'**açò tenim tota classe d'arbres.*

*Del divorç no parle, **fòra d'**esta qüestió podem raonar de lo que vullgau.*

Gràcies a, gràcies que (en virtut de, degut a alguna cosa):

*Poguérem operar al chiquet **gràcies a** l'ajuda econòmica de tots.*

***Gràcies que** l'he vista vindre, si no la pedrada em mata.*

Llevat de o **llevant de** (excepte. Prescindint de l'element en qüestió. És sinònima de **fòra de, tret de**):

Llevat de lo últim que has dit, estic d'acort en tot lo atre.

Puc menjar de tot, llevat de forment i rent o lleudo.

Llevant del yogurt, tots els derivats de la llet m'agraden.

Llunt de (indica una situació o fet molt diferent de l'esperat):³⁴⁴

Llunt d'alegrar-se, se disgustà.

¿Anar a juí? Res més llunt de la seua intenció.

Per culpa de (per una raó o motiu negatiu. Sinònima de **a causa de, per causa de**). No porta la preposició **de** davant de possessiu):

Per culpa del mal orage no ixquérem a passejar.

Per culpa teua tinc el cor encés en flama.

Trobe que no guanyà per culpa nostra.

Per mig de (indica instrument o mig utilitat per a obtindre una cosa o aplegar a un fi. És sinònima de **a través de**):

Conseguí el treball per mig de son tio, que era l'encarregat.

Demostraren que era l'assessí per mig de proves evidents.

Per por de (en temor a una cosa o per precaució):

Si per por dels pardals se deixara de sembrar, tart colliríem.

Per por de no aplegar a temps hem aplegat massa pronte.

Per via, per via de (indica el mig pel qual té lloc l'acció). Esta locució preposicional ya ha donat lloc a la preposició **via**.

Els paquets apleguen ací per via aèrea o via aèrea.

Escriu-li per via de correu ordinari o via correu ordinari.

³⁴⁴ La forma *lluny* hui és arcaica.

Prop de (proximitat espacial, temporal o numèrica):³⁴⁵

*Viu **prop de** ma casa.*

*Recorda'm lo dels regals **prop de** Nadal.*

*Li costà **prop de** huitmil euros.*

Tocant a (indica proximitat en contacte) Pot ser sinònima de **a vora de, rant a**.

*Ton cosí té un bancal **tocant al** nostre.*

***Tocant a** ta casa està la meua.*

Tret de (excepte. Prescindint de l'element en qüestió. És sinònima de **fòra de, llevat de**):

***Tret d'açò**, tot lo atre està be.*

***Tret de** la llima i la bresquilla, totes les fruites m'agraden.*

21.3. RÈGIM DE LES PREPOSICIONS

Els complements nominals van freqüentment introduïts per la preposició *de*. En canvi, els complements de règim van introduïts principalment per les preposicions *a*, *en* i *de*, i, en menor mida, per unes atres preposicions. La preposició ve seleccionada en cada cas pel verb al que complementa:

A: accedir, acostumar-se, arriscar-se, aspirar, atrevir-se, dependre, contribuir, convidar, decidir-se, negar-se, jugar, limitar-se, procedir, referir-se, renunciar, tendir...

CONTRA: apelar, chocar, disparar, lluitar...

DE: abstindre's, arpenedir-se, burlar-se, donar-se conte, dubtar, oblidar-se, parlar, riure's, saber, queixar-se...

DE / EN : dotar, omplir, revestir, unflar...

DE / SOBRE: discutir, informar, opinar, parlar...

EN: afanyar-se, amenaçar, coincidir, complaure's, confiar, consentir, contar, cooperar, estar d'acort, insistir, pactar, pensar, ser constant, ensomiar, tardar, tindre interès, vacilar...

EN / SOBRE: fonamentar, incidir, recaure, recolzar...

³⁴⁵ La variant *a prop de* també la podem trobar esporàdicament en la llengua antiga, pero hui és inexistent.

PER: *batallar, decidir-se, desviure's, lluitar, optar...*

PER A: *servir, valdre...*

L'ús d'estes preposicions és automàtic i natural per al valencià parlant natiu, però en ocasions dona lloc a confusió, especialment si compareixen davant d'oracions subordinades introduïdes per la conjunció *que*; com també, en menor mida, si van seguides d'infinitiu. Estos dubtes venen induïts sobretot per l'influència de la normativa catalana moderna, que difereix significativament dels usos habituals en valencià, fruit de l'evolució natural de l'idioma a lo llarg dels sigles.³⁴⁶

Com en unes altres parcel·les de la normativa, torna a recomanar-se ací que, davant del dubte, el parlant confie en la seua capacitat idiomàtica i ampre en cada cas les estructures que li sonen manco forçades i més naturals. No obstant, convé resumir en este punt els usos que resulten generals en valencià actual i, per tant, se consideren normatius:

i. En complements de règim, la preposició se manté invariable, encara que s'anteponga a una construcció d'infinitiu o a una oració subordinada substantiva de complement de règim, introduïda per la conjunció *que*:

<i>PREPOSICIÓ + SINTAGMA NOMINAL</i>	<i>PREPOSICIÓ + CONSTRUCCIÓ D'INFINITIU</i>	<i>PREPOSICIÓ + ORACIÓ SUBORDINADA SUBSTANTIVA</i>
<i>Aspira a un bon treball</i>	<i>Aspira a tindre un bon treball</i>	<i>Aspira a que li adjudiquen una bona plaça</i>
	<i>L'obligaren a callar</i>	<i>L'obligaren a que callara</i>

³⁴⁶ La llengua valenciana migeval (com la castellana) tendia a ometre les preposicions davant de qualsevol complement introduït per la conjunció *que*: *No s'acostuma que vinguen, L'obligaren que anara*, en lloc de les construccions actuals *No s'acostuma a que vinguen, L'obligaren a que anara*. Esta caiguda de la preposició es manté encara hui en unes altres llengües romàniques, com el català, el francès o l'italià.

En canvi, no pareix que la norma catalana de canviar la preposició *en* per *a* o *de* si va davant d'una construcció d'infinitiu (com **Tardarem a arribar* en lloc de *Tardarem en arribar*, **L'amenaça d'expulsar-lo* en lloc de *L'amenaça en expulsar-lo*) tinga recolzament ni tan sols en la llengua antiga, puix ja en el Sigle d'Or trobem abundants mostres de l'invariabilitat de la preposició *en* en qualsevol situació: “*sols havia pensat en fugir*” (*Vita Christi*), “*consentí lo duch en fer tal matrimoni*”, “*Lo rey no tardà en fer-li resposta en stil de semblants paraules*” (*Tirant lo Blanch*).

PREPOSICIÓ + SINTAGMA NOMINAL	PREPOSICIÓ + CONSTRUCCIÓ D'INFINITIU	PREPOSICIÓ + ORACIÓ SUBORDINADA SUBSTANTIVA
<i>No m'acostume a la seua presència</i>	<i>No m'acostume a estar en tensió</i>	<i>No m'acostume a que em tracten malament</i>
<i>S'havia oblidat de la cita en el mege</i>	<i>S'havia oblidat d'anar al mege</i>	<i>S'havia oblidat de que tenia cita en el mege a les huit.</i>
<i>Se queixava de la seua mala sòrt</i>	<i>Se queixava de tindre mala sòrt</i>	<i>Se queixava de que tenia molt mala sòrt</i>
<i>Se conforma en qualsevol cosa</i>	<i>Se conforma en viure al dia</i>	<i>Se conforma en que li paguen trescents euros</i>
<i>Tardaren en la seua decisió</i>	<i>Tardaren en decidir- se</i>	
<i>S'esforçava en totes les seues forces</i>	<i>S'esforçava en tindre neta la casa</i>	<i>S'esforçava en que tots estigueren a gust</i>
<i>Només pensa en la música</i>	<i>Només pensa en anar de chala</i>	<i>Només pensa en que se li acaben les vacacions</i>
<i>Confiava en la seua confiança</i>	<i>Confiava en guanyar la seua confiança</i>	<i>Confiava en que al remat guanyaria la seua confiança</i>
<i>L'amenaçà en una sanció</i>	<i>L'amenaçà en sancionar-lo</i>	<i>L'amenaçà en que el sancionarien</i>
<i>Lluitava pels seus ideals</i>	<i>Lluitava per fugir de la pobrea</i>	<i>Lluitava per que tots tingueren quemenjar</i>

Porten un infinitiu introduït per *de* els verps com *dir*, *vore*, *mirar*, *provar* i *parlar* quan tenen el significat de *propondre*, *procurar*, *intentar alguna cosa* o *acció*:

Diu de fer una reunió hui (propon fer una reunió hui):

Vejau de fer-ho curtet (procureu fer-ho curtet).

Mira d'acabar pronte (intenta acabar pronte).

Parla d'anular la votació (propon anular la votació).

Prova de fer lo que t'han dit a vore si funciona. (intenta fer lo que...)

No totes les oracions subordinades introduïdes per la conjunció *que* són complement de règim: quan actuen com a subjecte de l'oració, mai poden anar introduïdes per una preposició:

M'alegra que sigau feliços (= *m'alegra això*, a on *això* és subjecte)

Me preocupa que encara no haja trobat faena (= *me preocupa això*, a on *això* és subjecte)

Note's que si algun d'estos verps s'utilisa en forma pronominal, la preposició sí és exigible, puix lo que ans era subjecte, ara és complement de règim:

S'alegra de que sigau feliços (= *s'alegra d'això*)

Se preocupa de que encara no hages trobat faena (= *se preocupa d'això*)

Tampoc les oracions subordinades de complement directe o d'atribut duen mai preposició; estes situacions no solen ser problemàtiques en valencià, si be per influència del *dequeisme* castellà poden aparéixer alguns dubtes en parlants no nadius:

Pense que no tens raó (= *Pense això*)

Li digueren que no apareguera per allí (= *Li digueren això*)

Sabia que no vindria (= *Sabia això*)

No recordava que era el seu natalici (= *No recordava això*)

El seu desig és que tots ixquen guanyant (= *El seu desig és això*)

Pareixia que tots l'odiaven (= *Pareixia això*)

També en este cas pot donar-se alguna situació d'us pronominal del verp, en el que rig l'us de preposició:

No m'enrecordava de que era hui el teu natalici (= *no m'enrecordava d'això*)

Ha d'advertir-se que certs verps (fonamentalment *advertir*, *avisar*, *cuidar*, *dubtar*, *informar*) poden ser transitius o intransitius i, per tant, poden construir-se de dos maneres: *dubtar una cosa* o *dubtar d'una cosa*; *advertir una cosa ad algú* o *advertir d'una cosa ad algú*. A l'hora d'usar-los en oracions subordinades introduïdes per la conjunció *que*, el valencià tendix a considerar-les complement directe i, per tant, no van introduïdes per preposició:

Dubte que vinguen (no recomanable: *Dubte de que vinguen*)

Li advertí que no tornara a passar per allí (no recomanable: *Li advertí de que no tornara a passar per allí*)

Uns altres verbs no pronominals, en ser intransitius, se construeixen obligatòriament en complement de règim i, per tant, sempre en preposició:

*Vullc convéncer-lo **d'**això / Vullc convéncer-lo **de** que no menge tant.*

*Insistí **en** vendre'm la moto / Insistí **en** que nos quedàrem.*

*Tractà **de** ferir-lo en una astral / Tractà **de** que no el feriren en l'astral.*

*L'amenaçà **en** una querella / L'amenaçà **en** que es querellaria.*

*Se fixà **en** la seua cicatriu / Se fixà **en** que tenia una cicatriu.*

ii. En complements preposicionals de nom, el valencià modern tendix també a mantindre la preposició en qualsevol cas, inclús davant d'oracions subordinades:

*Té ganes **de** menjar fraules / Té ganes **de** que li donen vacances.*

*El fet **de** disculpar-se... / El fet **de** que es disculpe...*

*L'idea **d'**escomençar... / L'idea **de** que escomencen...*

*Tinc por **d'**anar. / Tinc por **de** que vagen.*

*No hi ha dubte **d'**això. / No hi ha dubte **de** que fon ell.*

*No es donà conte **de** la ferida. / No es donà conte **de** que l'havien ferit.*

*Anà en la condició **de** poder tornar / Anà en la condició **de** que el deixaren tornar.*

*Ya era hora **d'**anar-se'n / Ya era hora **de** que ploquera.*

Est us s'estén a complements de nom que s'entreen inclosos en una locució:

*A fi **de** tindre més afiliats... / A fi **de** que augmente el número d'afiliats...*

*A pesar **de** tot... / A pesar **de** que no volia...*

*A part **d'**ajudar-los... / A part **de** que els ajuden...*

*A causa **del** fret... / A causa **de** que fea molt de fret*

*En vista **del** rebuig... / En vista **de** que la proposta fon rebujada...*

No obstant, en la llengua antiga esta preposició solia ometre's: “*en diferencia de sentencies a fi que per vostra virtut la comuniquen entrels servidors...*” (Tirant lo Blanch). Esta omissió de la preposició darrere de substantiu, practicada esporàdicament per alguns dels nostres escriptors actuals, si be no és incorrecta, no resulta recomanable, a excepció de certes locucions, com ara:

En el cas que... (també possible *En el cas de que...*)

El fet que... (també possible *El fet de que...*)

L'evidència que... (també possible *L'evidència de que...*)

Tinc quimera que... (no **Tinc quimera de que...*)

En el moment que...

En el sentit que...

Senyal que...

Gràcies que...

Té por que...

iii. En complements preposicionals d'adjectiu és també generalisat en valencià actual el manteniment de la preposició:

*Estic fart **de** tu / Estic fart **de** treballar / Estic fart **de** que em paguen poc*

*Està cansat **de** collir tomates / Està cansat **de** que li facen collir tomates.*

*Estava feliç **de** tornar al poble / Estava feliç **de** que la tornaren al poble.*

En alguns casos, tant el manteniment com l'omissió són naturals:

*Estic segur d'això / Estic segur (**de**) que ell no ha segut*

S'inclou en este cas la locució *en tal de*³⁴⁷:

*En tal **d'**alçar-se tart... / En tal (**de**) que nos alcem tart...*

iv. En complements temporals darrere d'adverbis com *ans* / *abans* i *en acabant* / *despuix*, és forta la tendència a ometre la preposició davant d'oracions subordinades, i es recomana esta omissió, si be no és incorrecte mantindre la preposició:

*Ans **d'**anar / Ans que vages (millor que: Ans **de** que vages)*

*Abans **d'**almorzar / Abans que almorzes (millor que: Abans **de** que almorzes)*

³⁴⁷ No confondre en la locució *per tal que*, composta per la locució arcaica *per tal* (= *per això*) i la conjunció *que*, la qual només pot usar-se introduint formes verbals personals: *Per tal que guanyem més diners...* Per una atra banda, **Per tal de* és una construcció aliena al valencià que no deu usar-se.

*En acabant **de** collir les bresquilles / En acabant que cullgues les bresquilles*
(millor que: *En acabant **de** que cullgues les bresquilles*).